

הגשת דוח בנק ישראל לשנת 2020

פרופ' אמיר ירון

אפריל 2021

הפעילות הכלכלית - סיכום 2020

הפעילות הריאלית

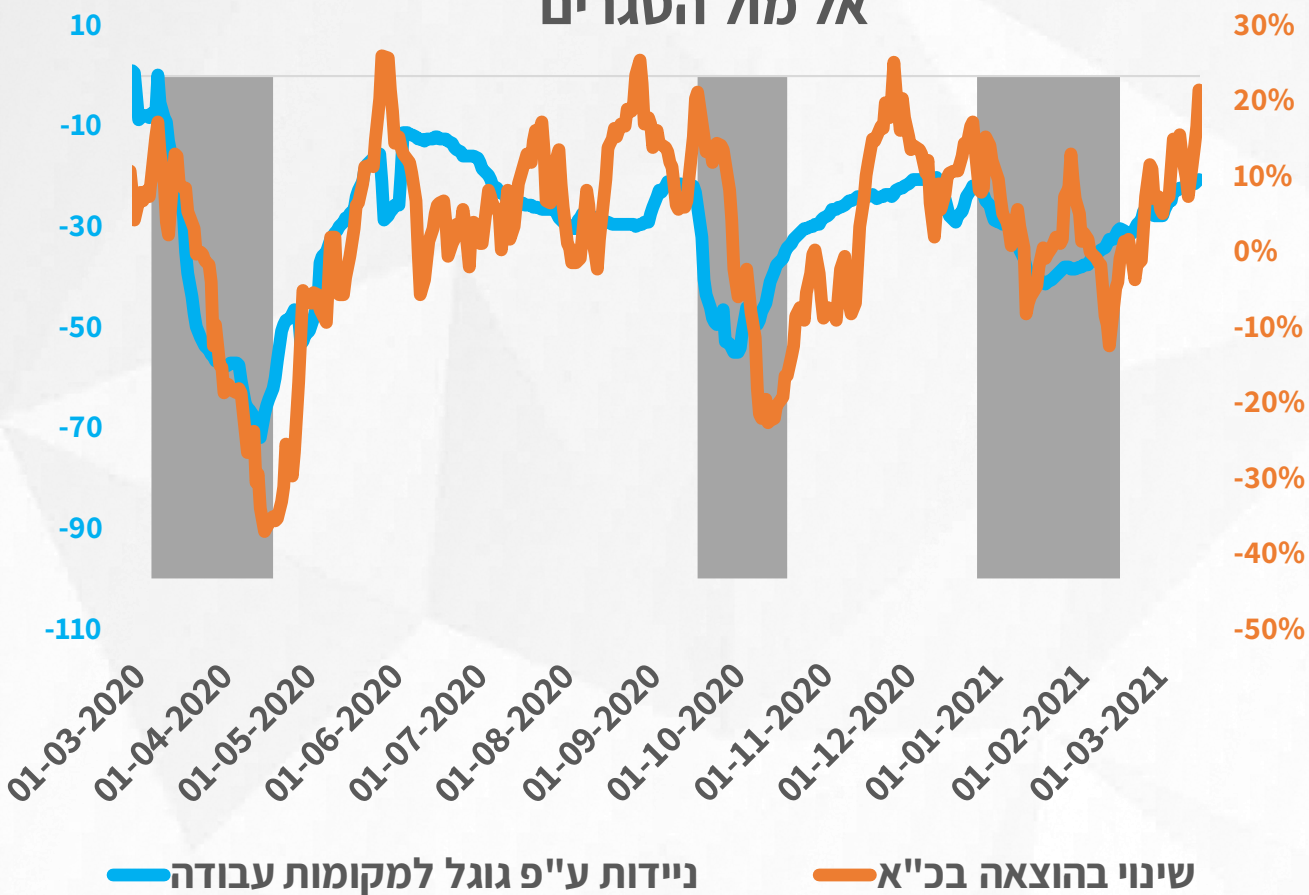
המדיניות המוניטרית, צעדי בנק ישראל והאשראי במשק

המדיניות הפיסקלית והחוב הציבורי

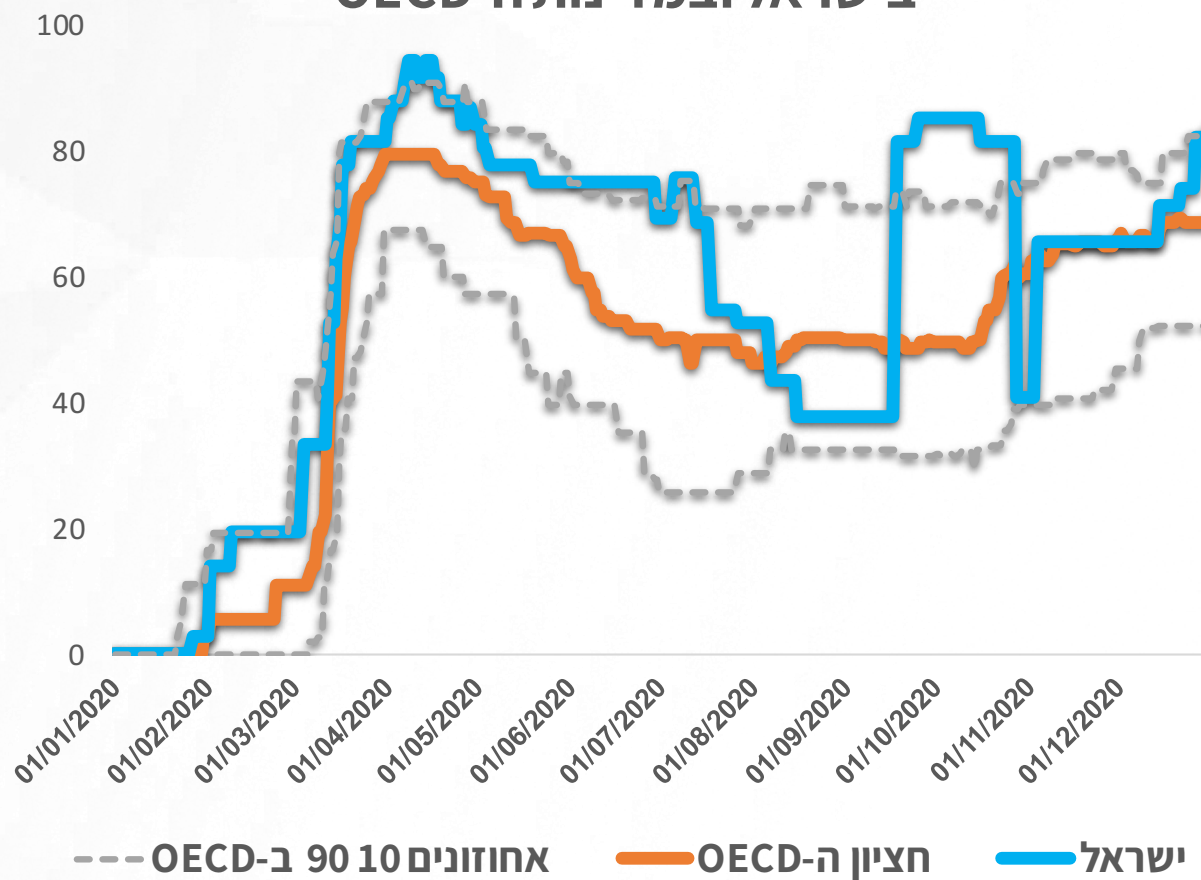
היום שאחרי הקורונה: אסטרטגיה כלכלית למשק הישראלי

המגבלות על הפעילות בישראל היו חמורות מהמוצע ב-OECD, והייתה להן השפעה ניכרת על הכלכלה

נתוני הניידות והוצאות בכרטיסי אשראי אל מול הסגרים

חומרת המגבלות על הפעילות (מדד) בישראל ובמדינות ה-OECD

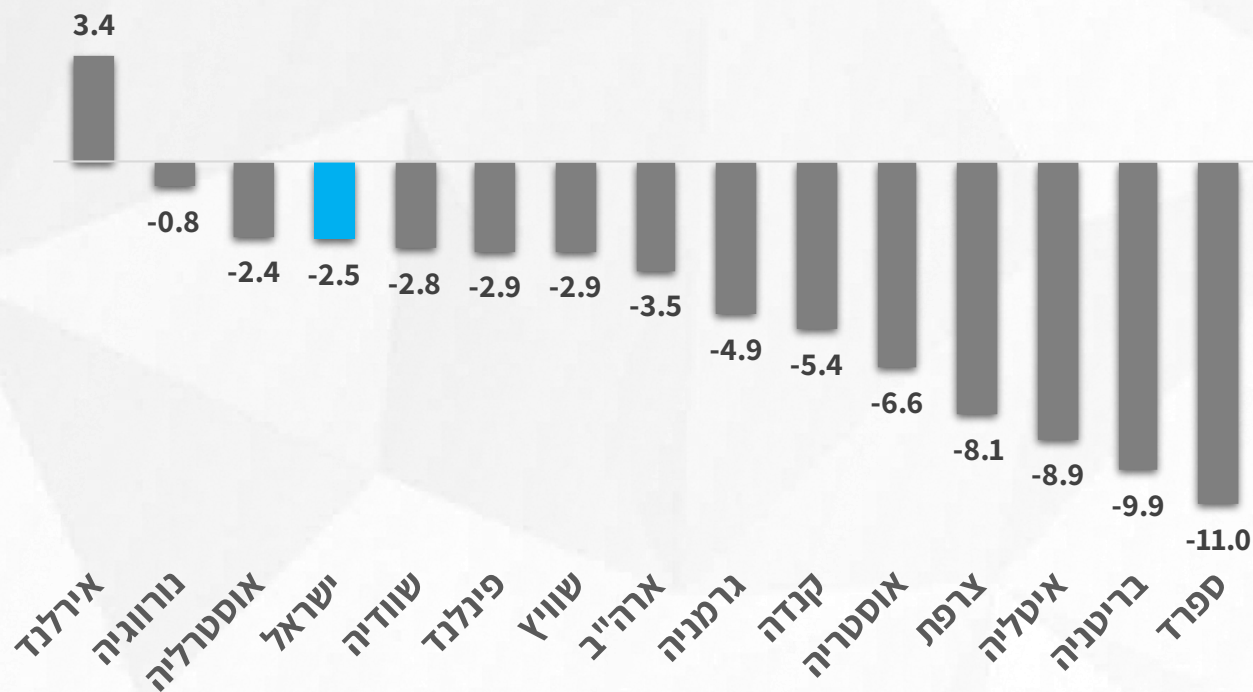

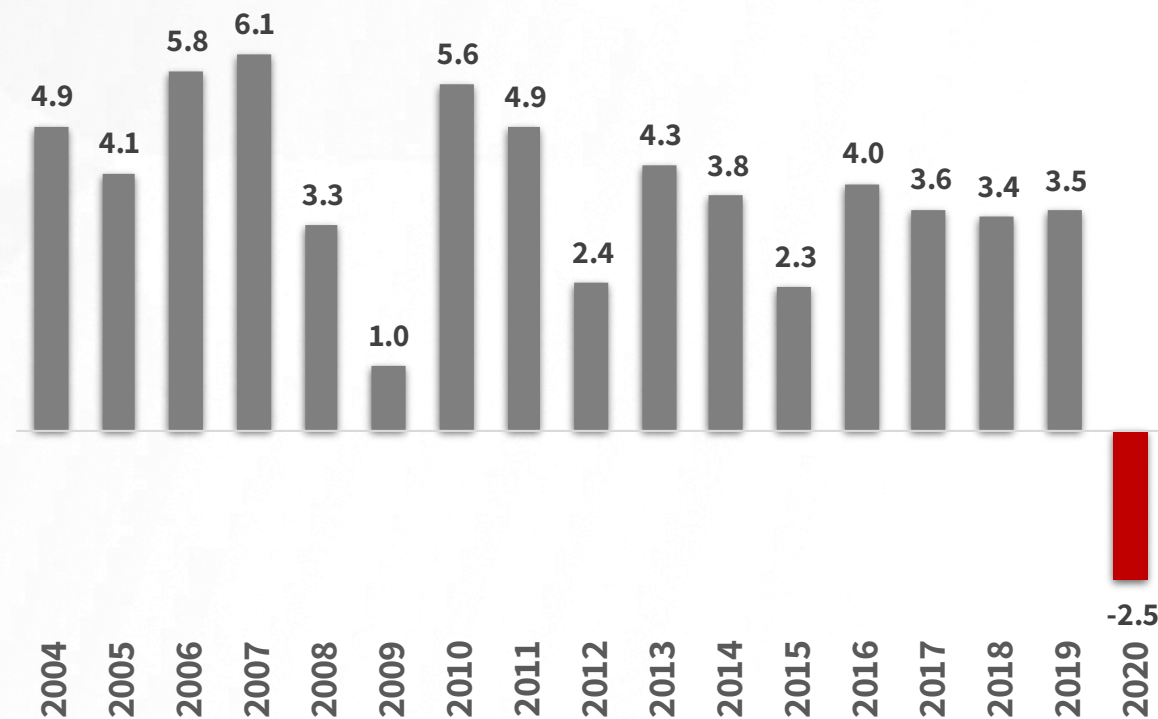
התוצר

הירידה בתוצר בישראל עמדה על 2.5%, ירידה פחותה מאשר במדינות אחרות

שיעור צמיחת התוצר במדינות נבחרות
2020

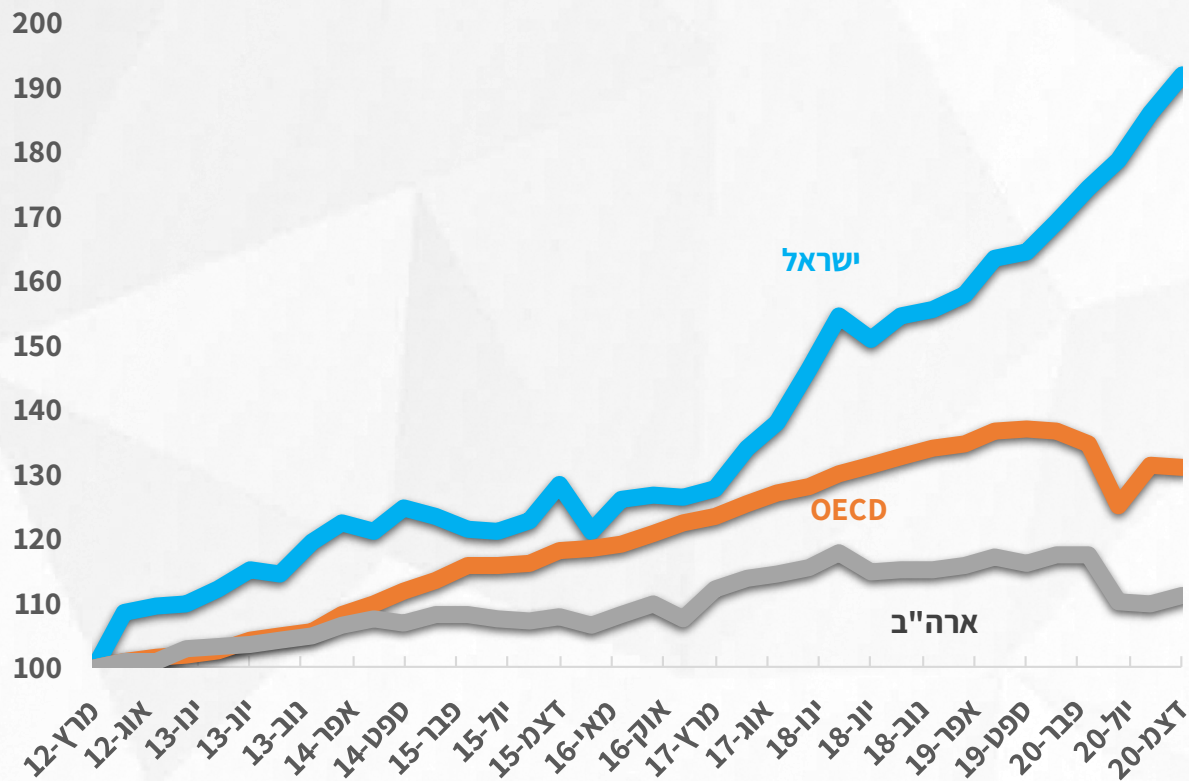
צמיחת התוצר בישראל
2004-2020

הפגיעה הנמוכה יחסית בתוצר נובעת בעיקר בזכות יצוא שירותי ההיי-טק, זאת חרף הפגיעה בתנאי הסחר העולמי

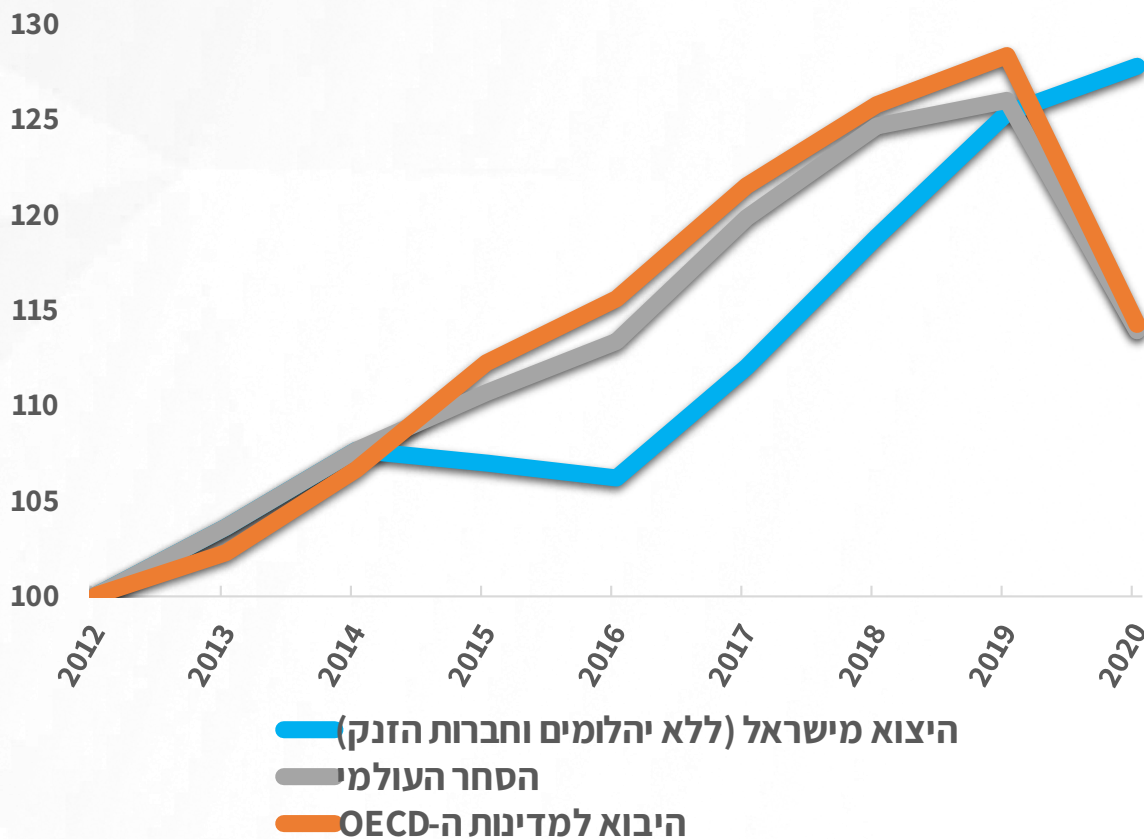
יצוא השירותים ללא תיירות

מדד כמותי
(100=2012Q1)

הסחר העולמי, היבוא למדינות ה-OECD והיצוא מישראל

מדד כמותי
(100=2012)

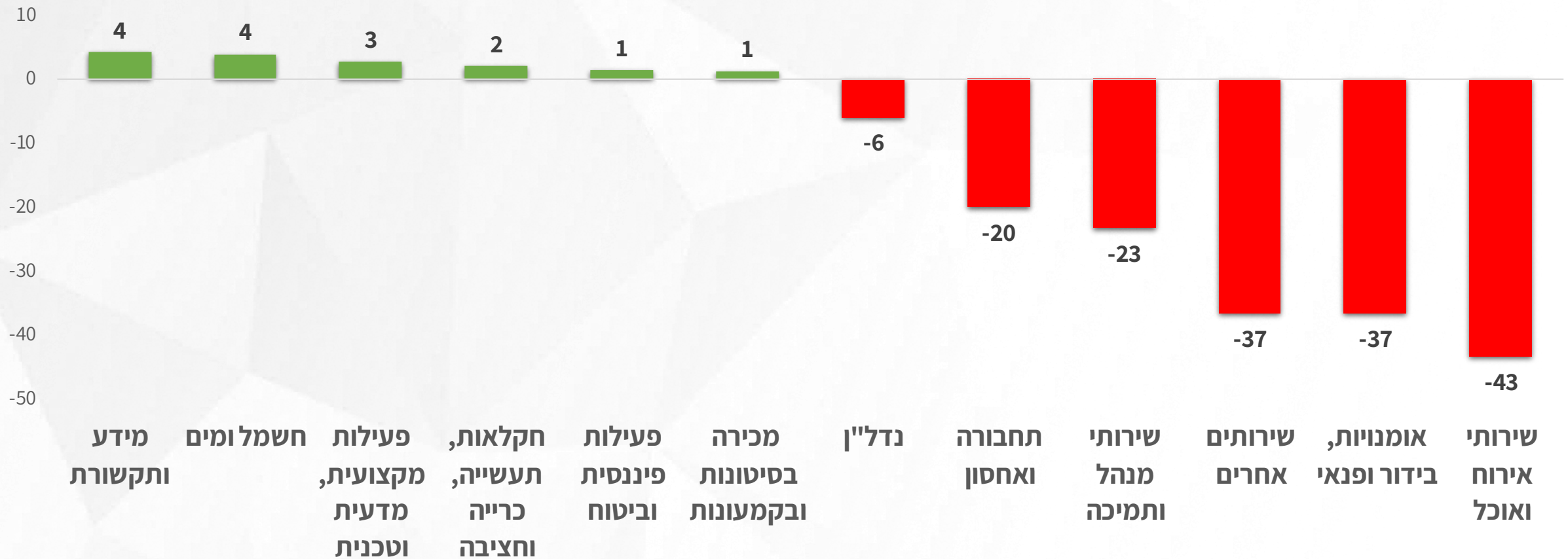

מקורות: OECD, הלמ"ס ועיבודי בנק ישראל

הירידה בפעילות הייתה חזקה יותר ב"ענפי הקירבה"

אחוז השינוי בפדיון לפי ענף

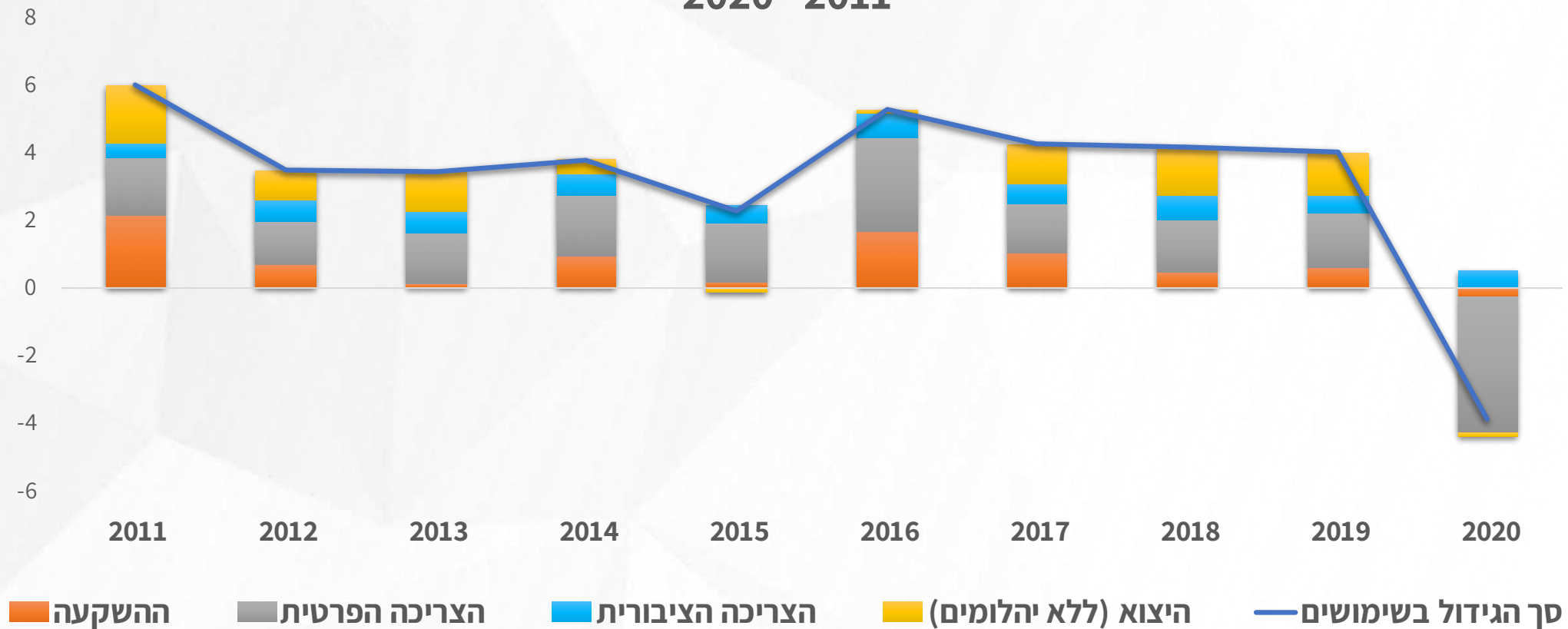
הממוצע במרץ-דצמבר 2020 ביחס לתקופה המקבילה אשתקד

הצריכה הפרטית הובילה את הירידה בתוצר

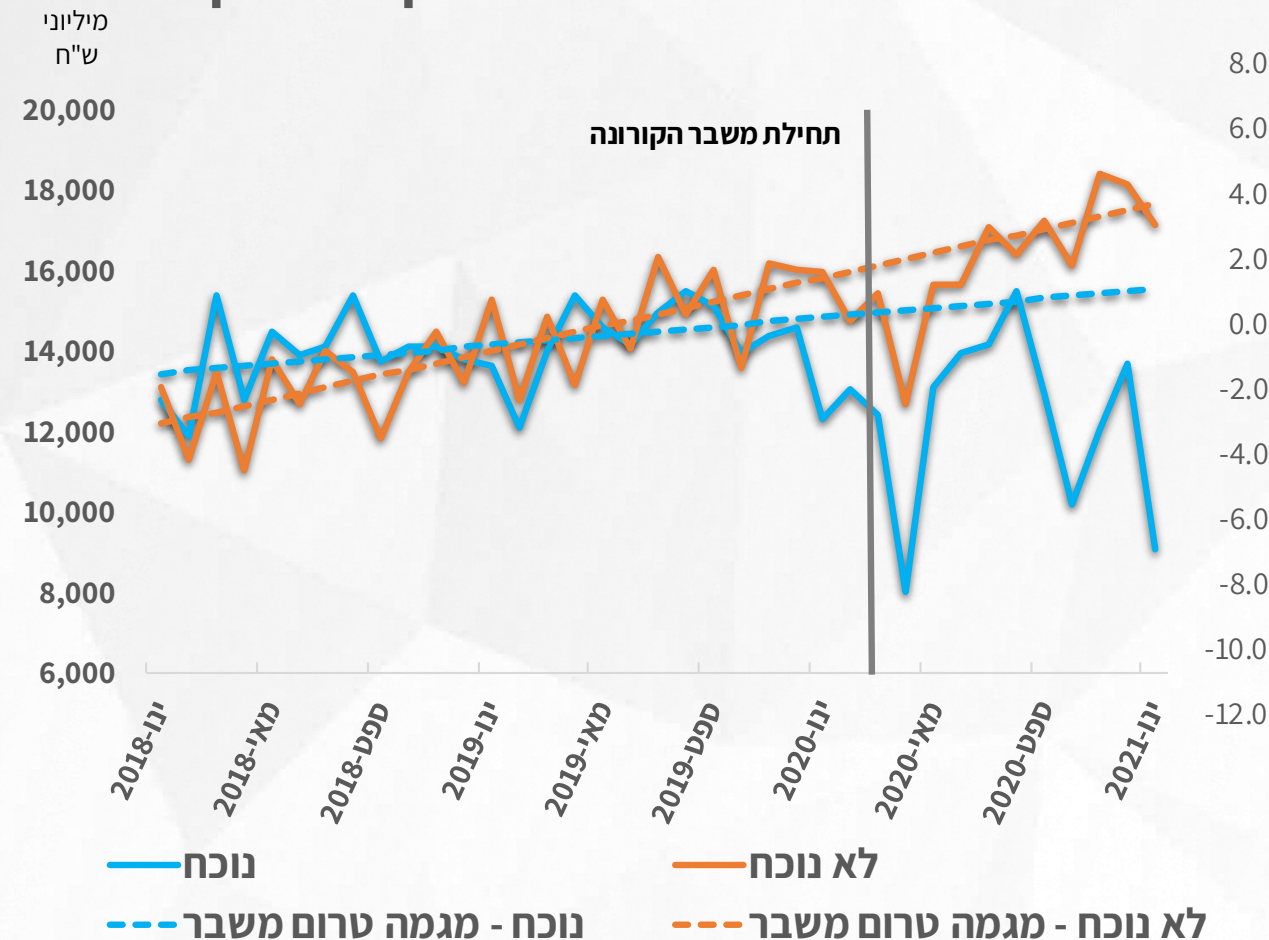
נקודות
אחוז

הגידול בשימושים: סך הגידול ותרומת הרכיבים 2020 - 2011

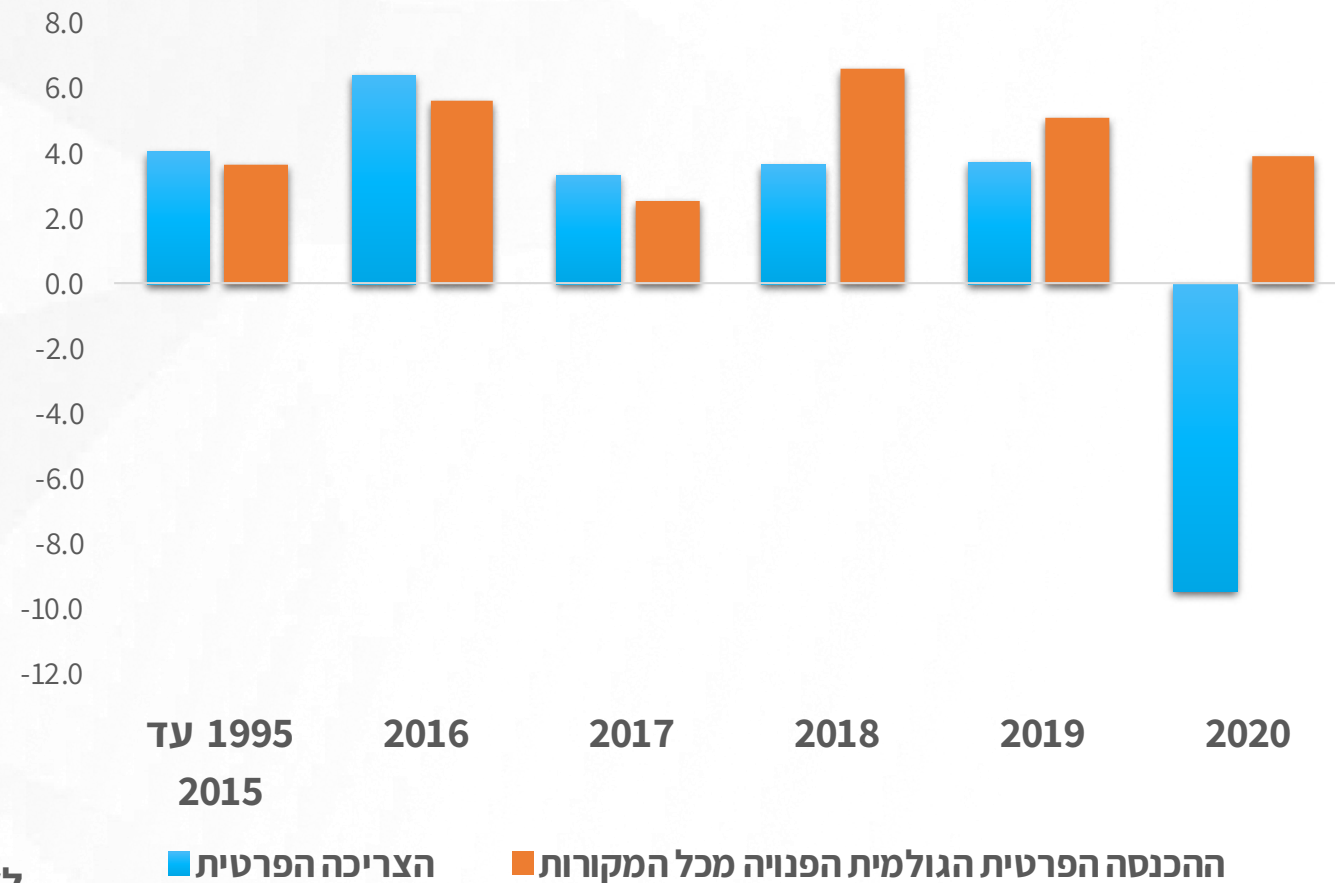

הצריכה הפרטית ירדה בחדות. אך ניתן להסיק כי זו נבעה ממגבלות צריכת שירותי "ענפי הקירבה", ולא מהשפעת ההכנסה

רכישות בכ"א לפי נוכחות במקום העסקה

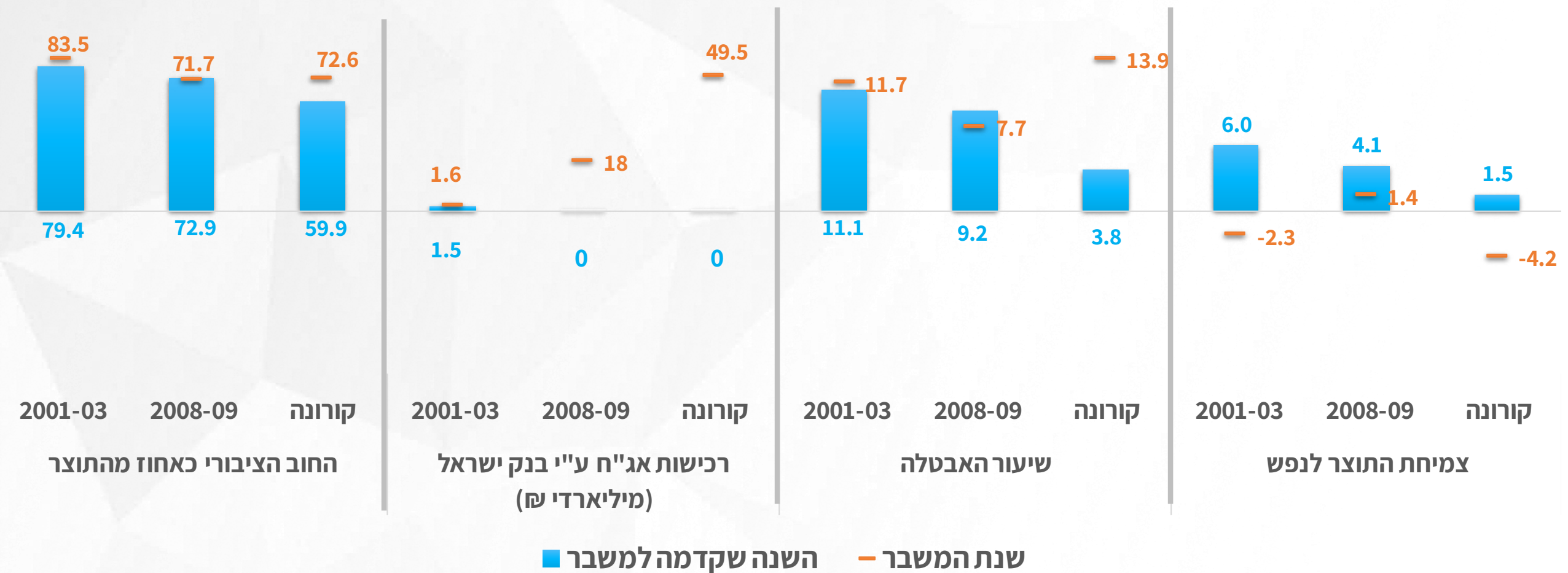
ההכנסה והצריכה הפרטית

משבר הקורונה היה שונה במהותו ממשברים קודמים; המדיניות הפיסקלית והמוניטרית בקורונה היו מרחיבות יותר

מצב המשק ערב המשבר ובמהלכו

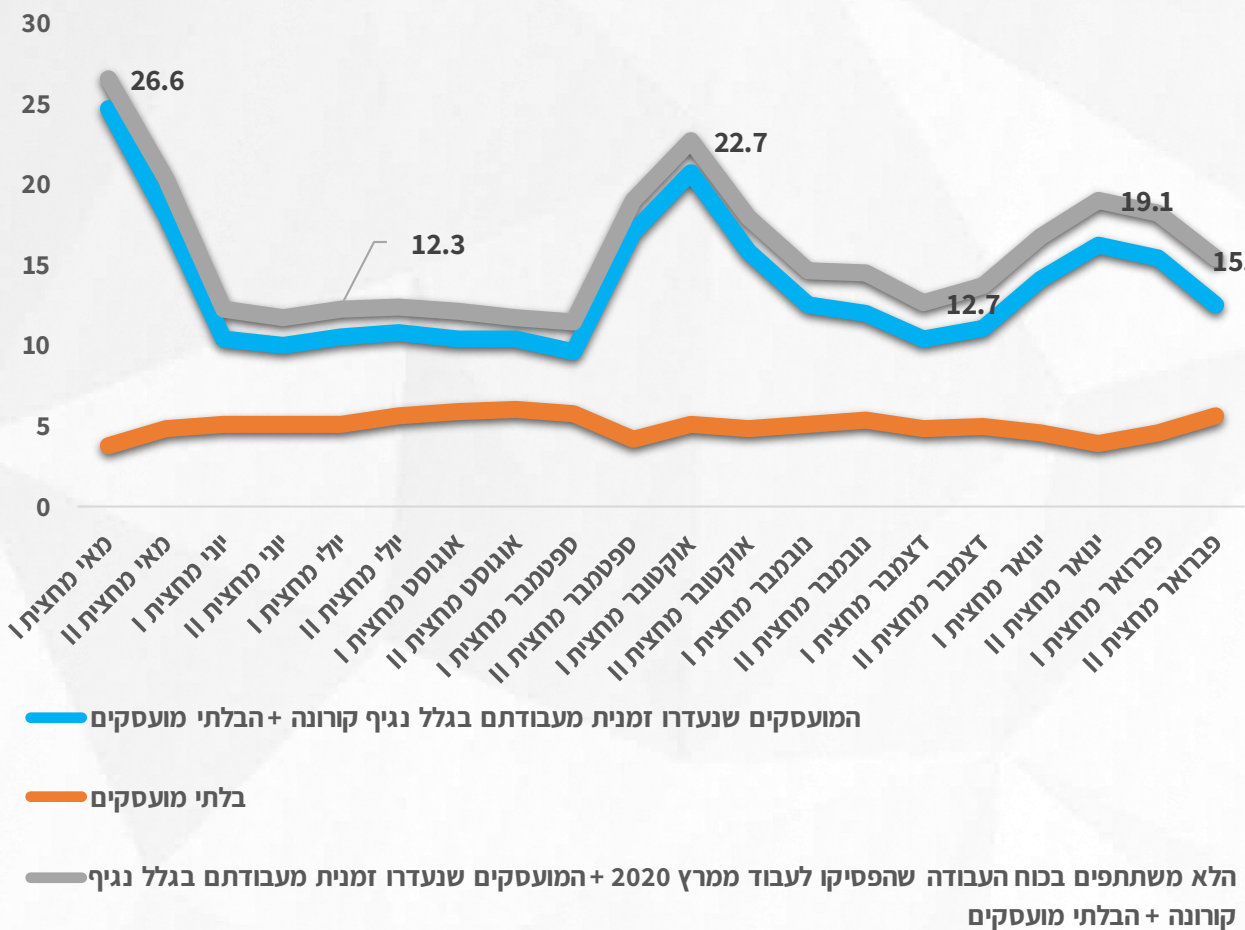
משבר הקורונה, משבר 2008-2009 ומשבר 2001 - 2003

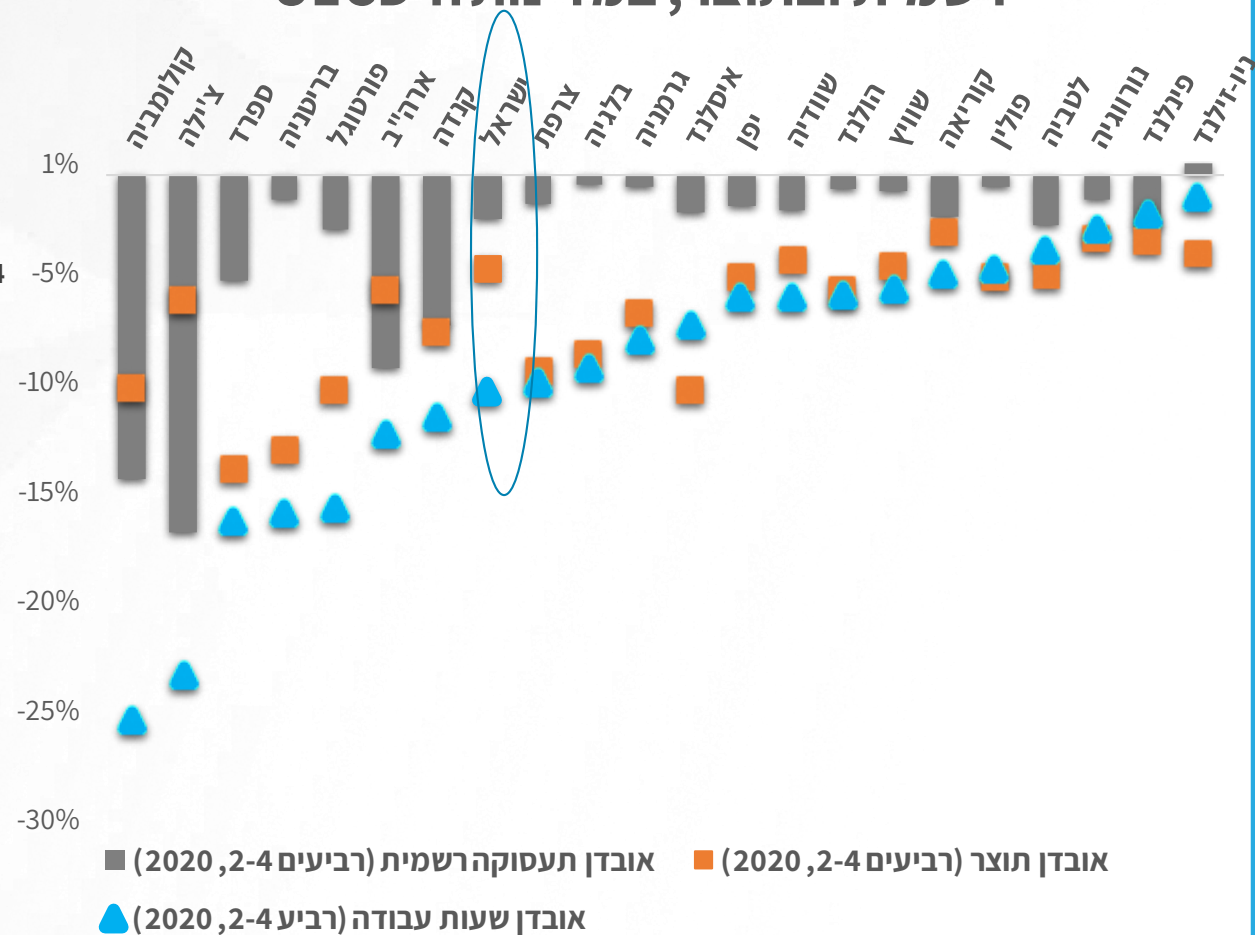
שוק
העבודה

המשבר הוביל לעלייה חסרת תקדים של שיעור האבטלה; ישראל נמצאת מעט מעל מרכז התפלגות המדינות בסך הפגיעה בשעות העבודה

שיעור האבטלה במונחים שונים

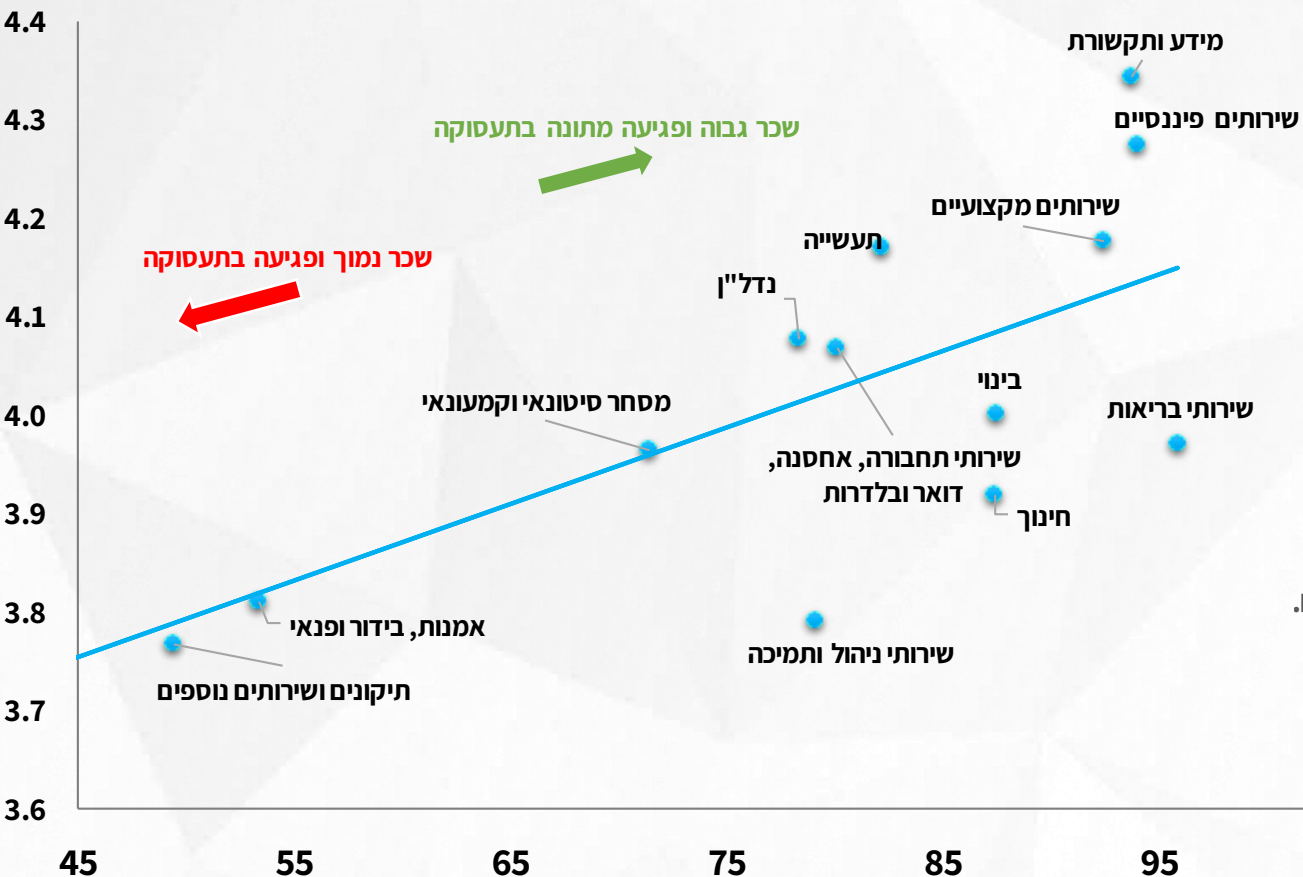

הפגיעה בתשומת העבודה, במועסקים רשמית ובתוצר, במדינות ה-OECD

התעסוקה באוקטובר 20 לעומת לוג השכר בענף

לוג השכר
(2019)

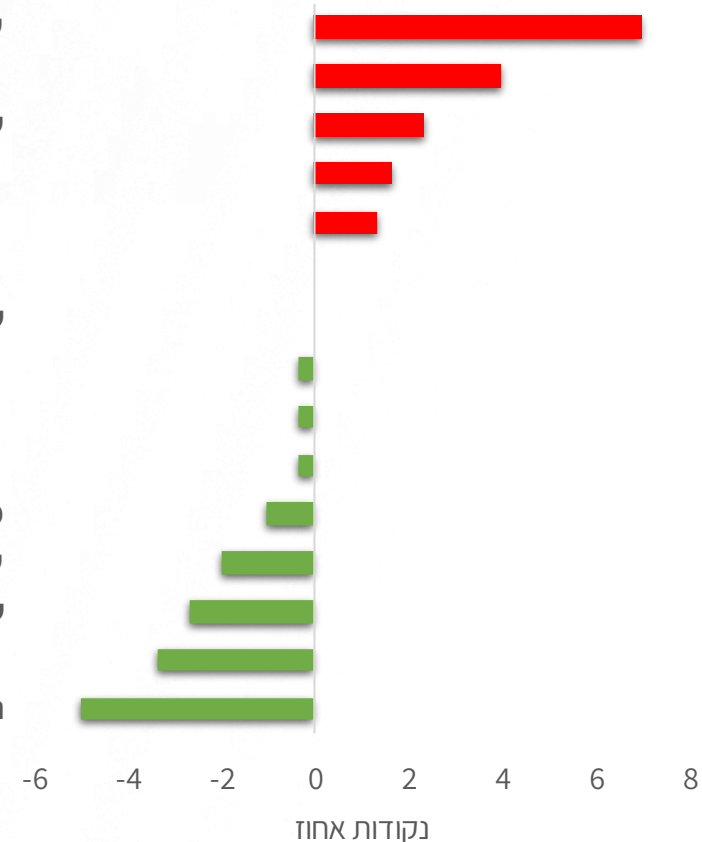
היחס באחוזים בין מועסקים שעבדו בפועל למועסקים בחודש המקביל אשתקד

מקורות: הלמ"ס ועיבודי בנק ישראל

השינוי במשקל הענף באבטלה

(המשקל הממוצע של הענף בסך האבטלה ברבעון 4 2020 פחות משקלו ב-2019)

שירותי אירוח ואוכל
אמנות, בידור ופנאי
שירותים אחרים
חינוך
שירותי תחבורה, אחסנה, דואר ובלדרות
שירותי ניהול ותמיכה
שירותים מקצועיים, מדעיים וטכניים
בינוי
משקי בית כמעסיקים
פעילויות בנדל"ן
מסחר סיטונאי וקמעוני; תיקון כלי רכב מנועיים.
שירותים פיננסיים ושירותי ביטוח
שירותי בריאות, רווחה וסעד
מידע ותקשורת
תעשייה

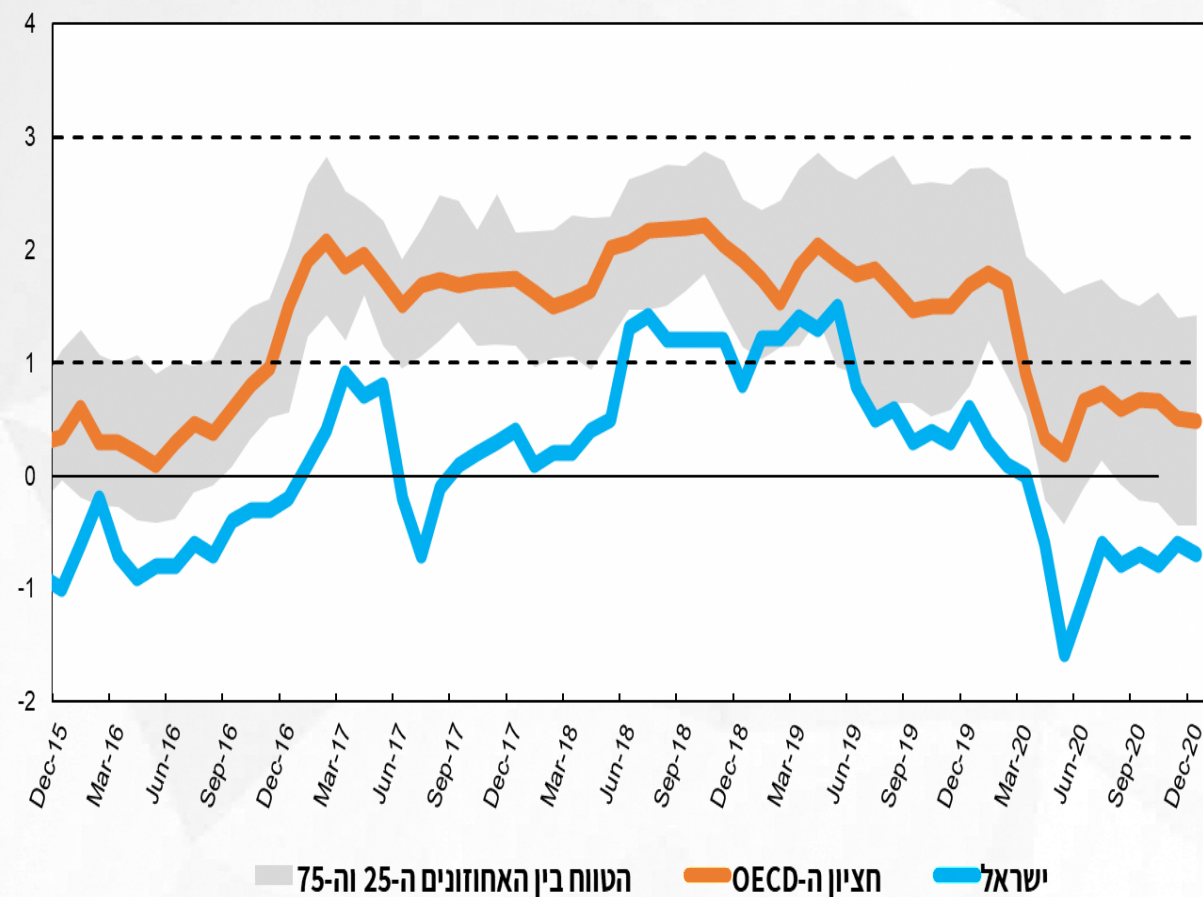

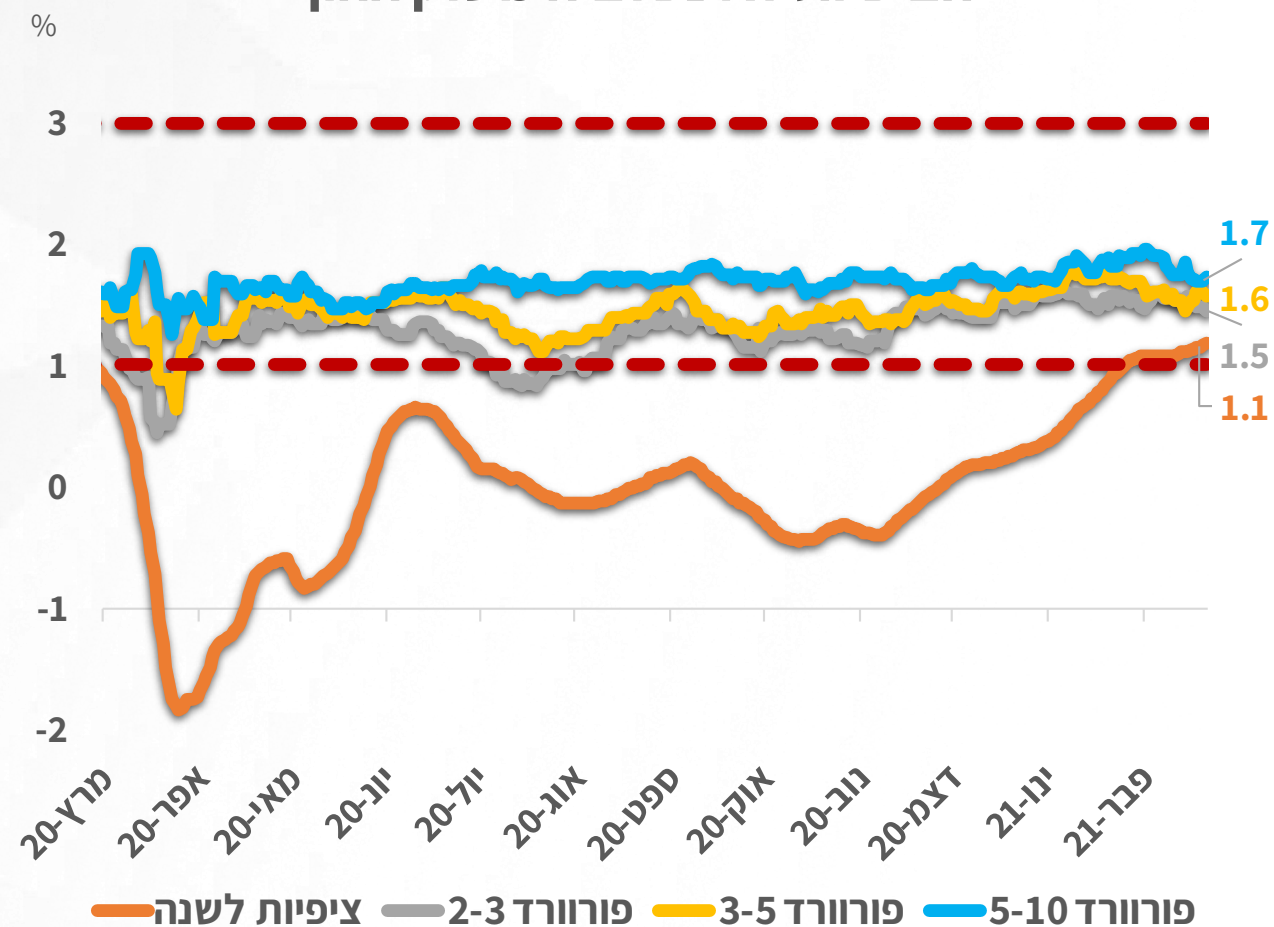
האינפלציה והשקל

למרות הירידה החדה שהייתה בציפיות לאינפלציה לטווח הקצר, הציפיות לאלו הבינוניים נותרו יציבות לאורך השנה סביב אמצע היעד

האינפלציה במדד הכללי
(אחוזים), דצמבר 2015 עד דצמבר 2020

הציפיות לאינפלציה משוק ההון

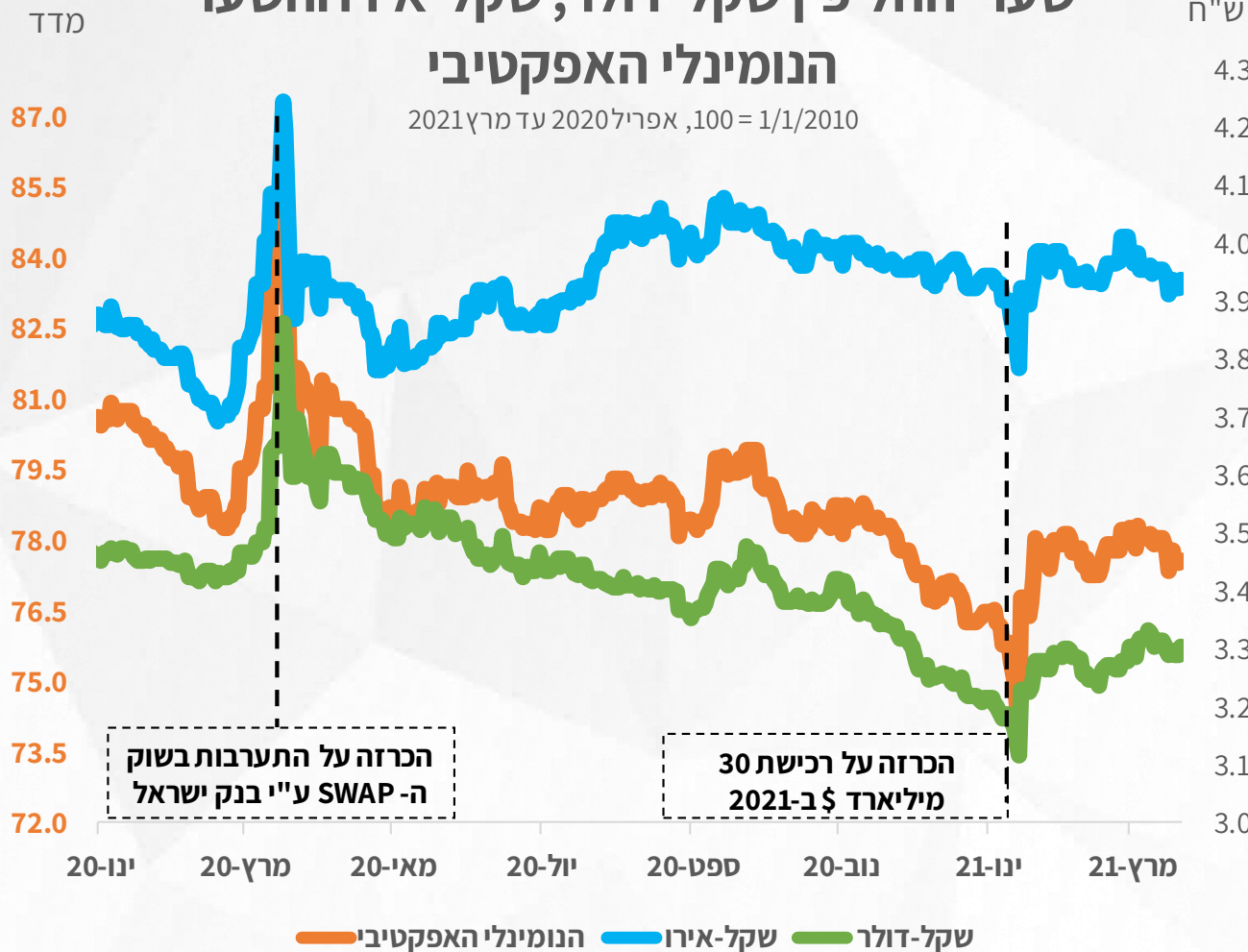

הדולר נחלש השנה מול מרבית המטבעות בעולם. השקל לא בלט בהתחזקות מול הדולר, בין היתר הודות למדיניות בנק ישראל בשוק המט"ח

שערי החליפין שקל-דולר, שקל-אירו והשער הנומינלי האפקטיבי

100 = 1/1/2010, אפריל 2020 עד מרץ 2021

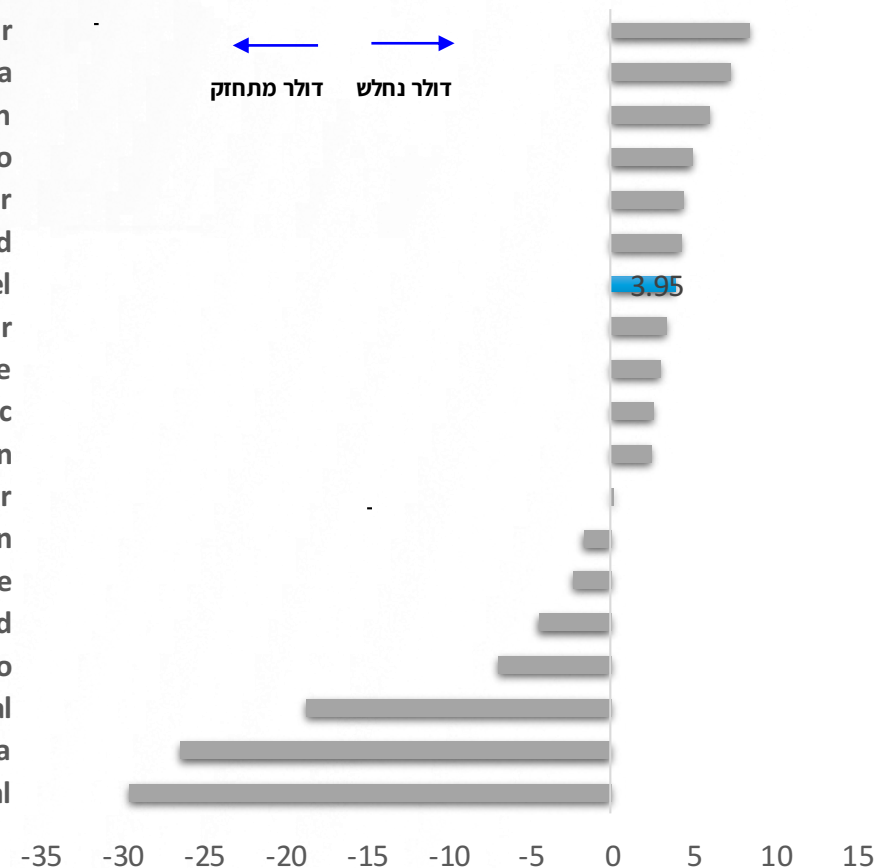

השינוי בשע"ח של המטבעות כנגד הדולר

01/01/2020-04/04/2021

Australian Dollar
Swedish Krona
Chinese Yuan
Euro
New Zealand Dollar
British Pound
Israeli Shekel
Canadian Dollar
Norwegian Krone
Swiss Franc
South Korean Won
Singapore Dollar
Japanese Yen
Indian Rupee
South African Rand
Mexican Peso
Russian Rubal
Turkish Lira
Brazilian Real

← דולר מתחזק
→ דולר נחלש

מקורות: בלומברג, ועיבודי בנק ישראל

המדיניות המוניטרית, צעדי בנק ישראל והאשראי במשק

עיקרי פעילות בנק ישראל במשבר

יעוץ כלכלי לממשלה

- ✓ גיבוש המלצת מדיניות בנוגע לתוכניות הסיוע הממשלתיות
- ✓ ביצוע תחזיות בתדירות גבוהה במציאות משתנה
- ✓ גיבוש אסטרטגיית יציאה
- ✓ אומדנים לפגיעה הכלכלית במשק

בנקאות, אשראי ותשלומים

- ✓ הקלה רגולטוריות במטרה להגביר את היקף האשראי במשק
- ✓ גיבוש מתווה דחיית תשלומי הלוואות ביתרה של מעל 170 מיליארד ₪
- ✓ הנחייה למעבר לשירותי בנקאות מרחוק
- ✓ הקלות למערכת הבנקאית בכדי לאפשר דחיית תשלומי הלוואות
- ✓ השהיית הגבלות בשיקים ללא כיסוי

מדיניות מוניטרית ויציבות פיננסית

- ✓ החזרת השווקים לפעילות תקינה:
- ✓ עסקאות ריפו מול מוסדות פיננסיים
- ✓ ביצוע עסקאות SWAP בסך 15 מיליארד \$
- ✓ רכישת אג"ח ממשלתיות בהיקפים חסרי תקדים של עד 85 מיליארד ₪, ולראשונה גם אג"ח קונצרניות בהיקפים של עד 15 מיליארד ₪
- ✓ הפחתת הריבית ב-0.15 נקודות האחוז
- ✓ הלוואות לבנקים בריבית נמוכה – מותנה במתן אשראי לעסקים קטנים וזעירים בריבית נמוכה
- ✓ הצהרה על רכישת 30 מיליארד דולר בשנת 2021

שנים

הכרזה על הרחבת תכנית רכישת האג"ח ל-50 מיליארד ש"ח

0.86

ינו-20 פבר-20 מרץ-20 אפר-20 מאי-20 יוני-20 יולי-20 אוג-20 ספט-20 אוק-20 נוב-20

מרווחי אג"ח שקליות לפי ענפים

23/3 הכרזה על הרחבת תכנית רכישת האג"ח ל-50 מיליארד ש"ח

6/7 הכרזה על תכנית רכישת אג"ח קונצרני

01-2020 02-2020 03-2020 04-2020 05-2020 06-2020 07-2020 08-2020 09-2020 10-2020

מסחר ושירותים נדל"ב ובינוי בנקים השקעה ואחזקות ביטוח תעשייה חפשי נפט וגז

שקלי

60

23/3 הכרזה על הרחבת תכנית רכישת האג"ח ל-50 מיליארד ש"ח

6/7 הכרזה על תכנית רכישת אג"ח קונצרני

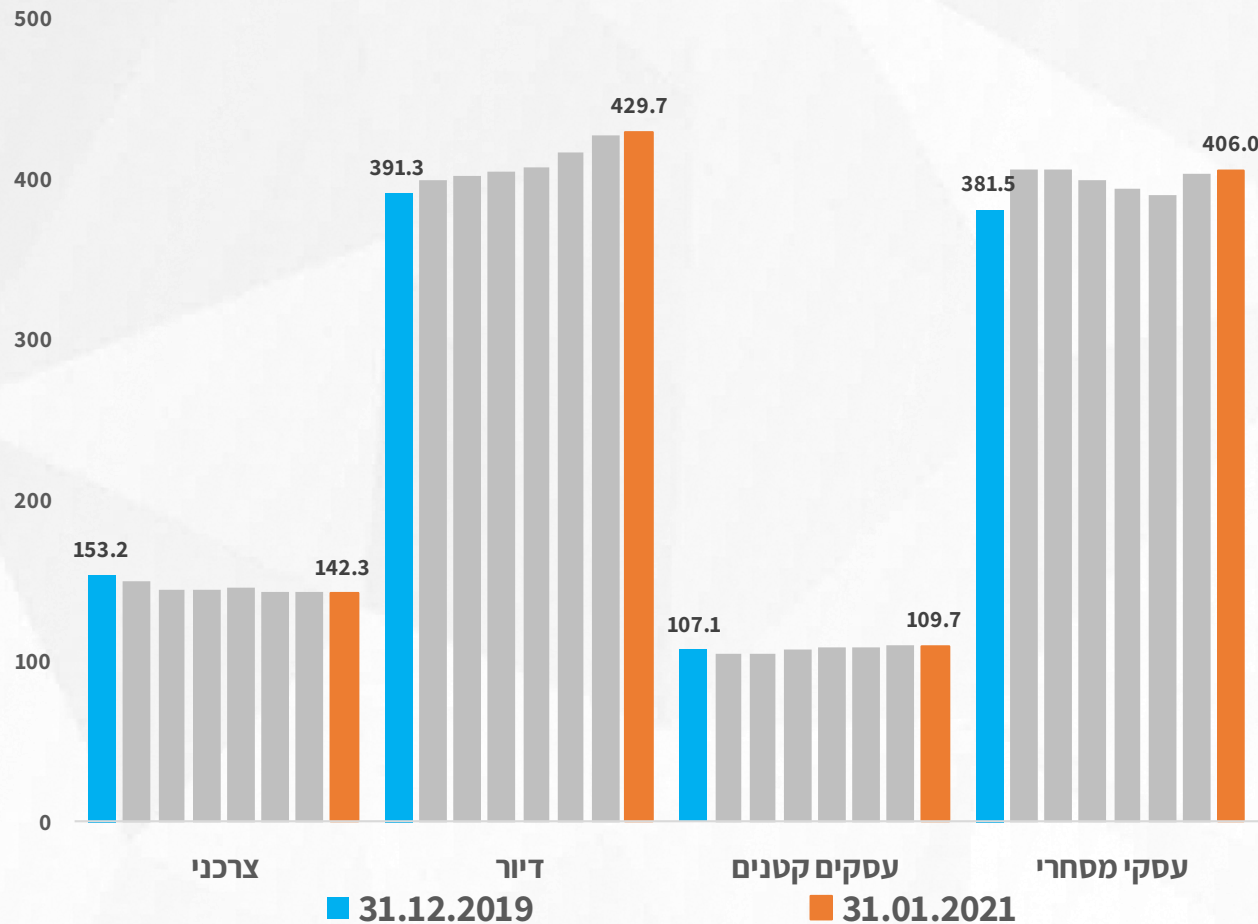
22/10/2019 29/10/2019 05/11/2019 12/11/2019 19/11/2019 26/11/2019 03/12/2019 10/12/2019 17/12/2019 24/12/2019 31/12/2019 07/01/2020 14/01/2020 21/01/2020 28/01/2020 04/02/2020 11/02/2020 18/02/2020 25/02/2020 04/03/2020 12/03/2020 19/03/2020 26/03/2020 02/04/2020 13/04/2020 22/04/2020 03/05/2020 10/05/2020 17/05/2020 24/05/2020 01/06/2020 09/06/2020 16/06/2020 23/06/2020 30/06/2020 07/07/2020 14/07/2020 21/07/2020 28/07/2020 05/08/2020 12/08/2020 19/08/2020 26/08/2020 02/09/2020 09/09/2020 16/09/2020 24/09/2020 05/10/2020 12/10/2020 19/10/2020

צעדי בנק ישראל תרמו לגידול ביתרת האשראי במהלך המשבר, הריביות נותרו יציבות ולא נוצר מחנק אשראי

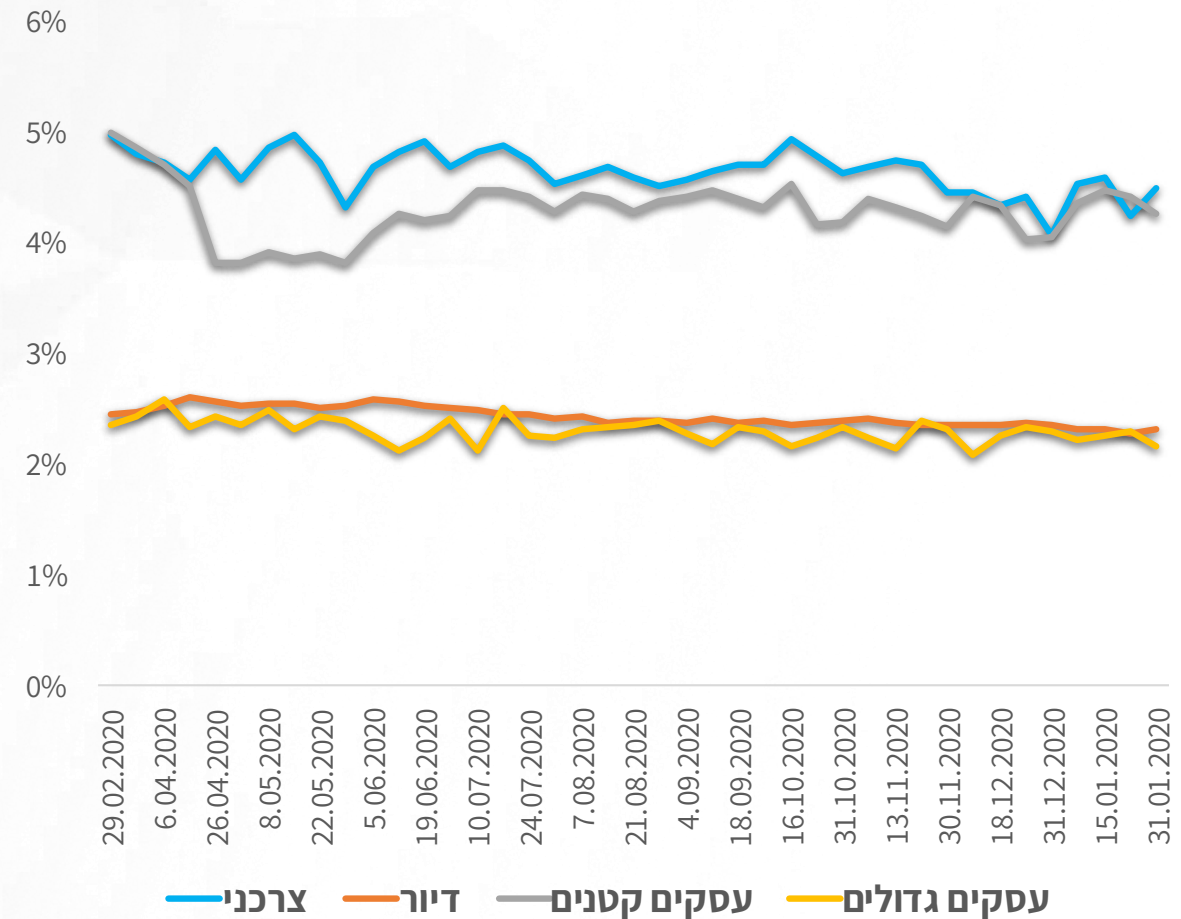
התפתחות יתרת האשראי הבנקאי לפי למגזרים

מיליארדי שקלים

התפתחות שיעור הריבית באשראי הבנקאי

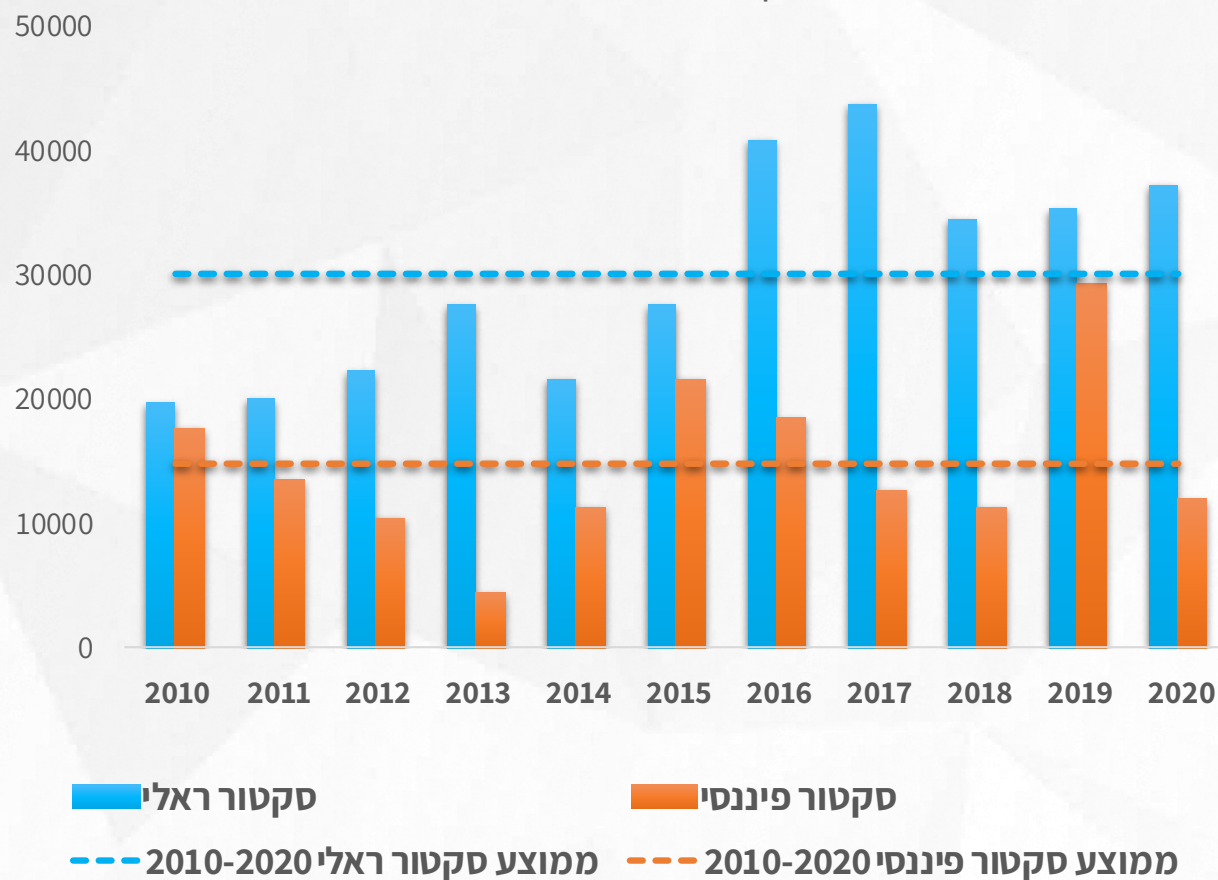
לפי מגזרים

סך גיוסי ההון, והנפקות המניות במשק השנה גבוה בהשוואה לשנים האחרונות

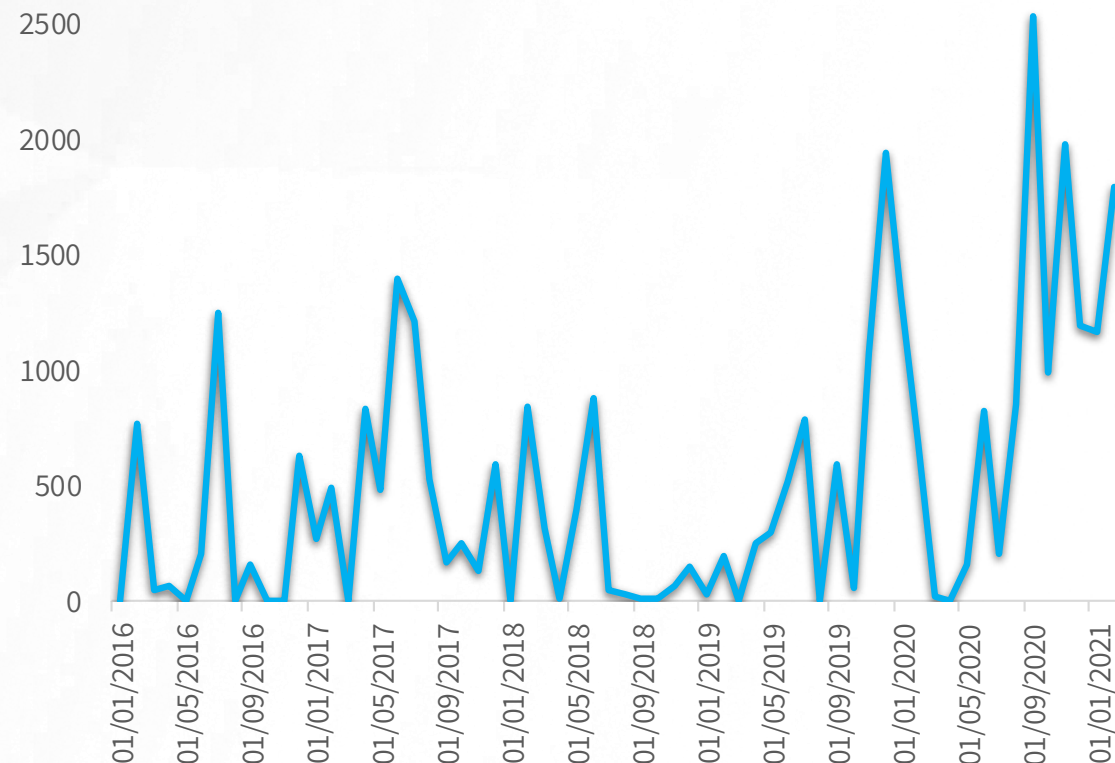
גיוס הון ברוטו

לאורך השנים 2010 עד 2020

הנפקת מניות (IPO) של המגזר העסקי ללא ביטוח, בנקים וחברות כרטיסי אשראי

מיליוני ₪

ההנפקות כוללות אג"ח קונצרני של חברות ישראליות בלבד.
לא כולל גיוסים של חברות ישראליות בחו"ל, או גיוסי חברות זרות בארץ.
לא כולל אג"ח להמרה, אג"ח מובנות, אג"ח לא סחיר, נע"מ ונש"ר.

מקור: הבורסה ועיבודי בנק ישראל

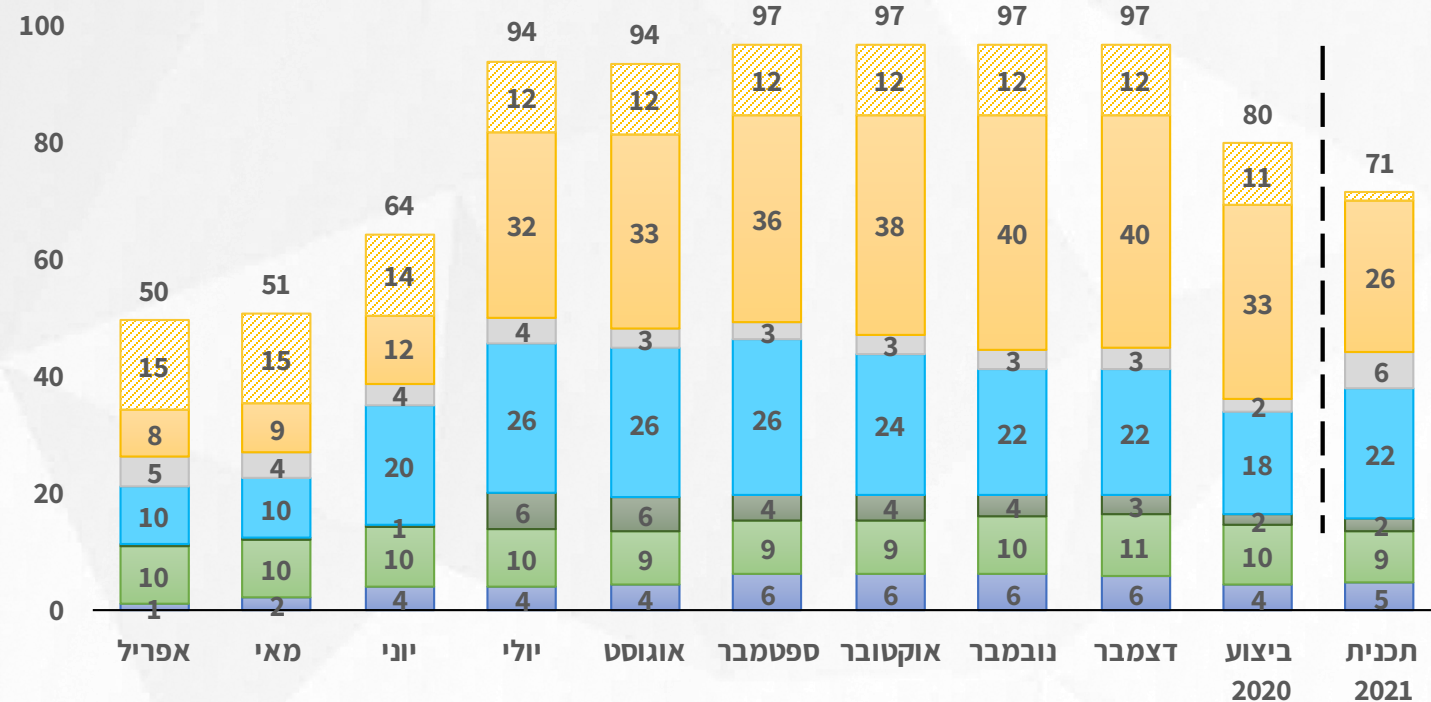

המדיניות הפיסקלית והחוב הציבורי

התפתחות ההקצאה התקציבית להתמודדות עם

משבר הקורונה

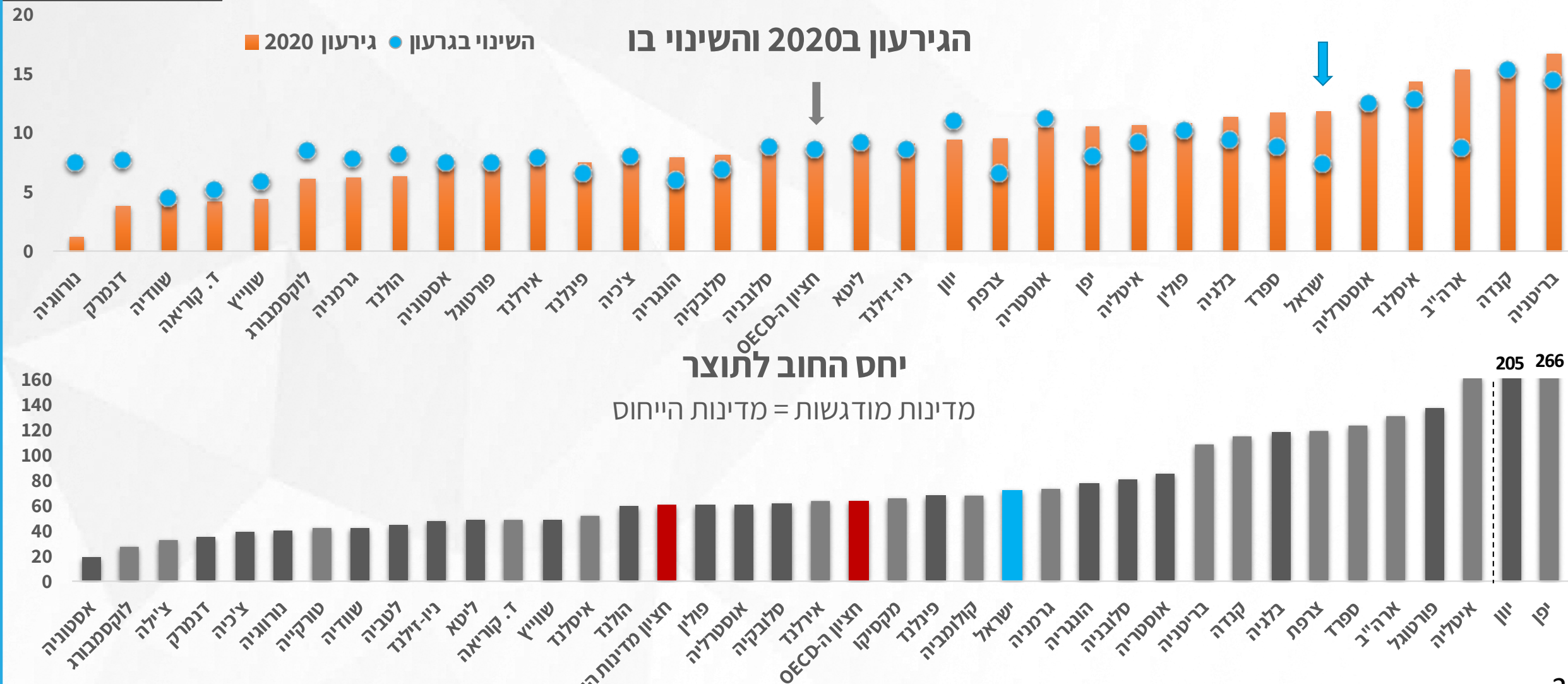
(מיליארדי ש"ח)

סה"כ
 תמיכה במשקי בית
 סיוע תקציבי לעסקים
 התמודדות ישירה עם המגפה (בראות)
 תשלום אבטלה לעובדים בחל"ת מתקציב הביטוח הלאומי
 תכניות האצה
 שימור ועידוד תעסוקה

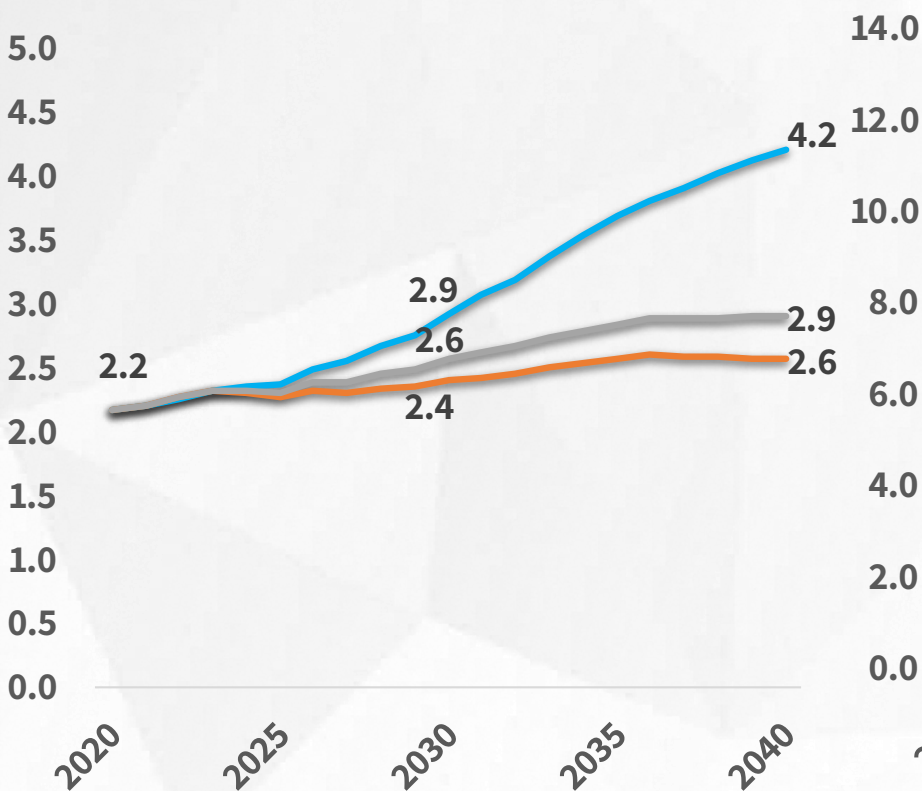
תכנית 2020	תכנית 2021	% מהתוכנית 2020	% מהתוכנית 2021	
20.1	21	85%	37%	צריכה ציבורית והשקעות
64.6	47.1	81%	28%	תמיכות ומענקים
	1.9		7%	צמצום הכנסות
84.7	70.0	82%	30%	סה"כ תקציבי
12.0	1.4	88%	19%	תשלום אבטלה מתקציב בט"ל
40.5	31.2	64%	3%	מימון ותזרים
137.2	102.6	77%	22%	סה"כ

הגירעון בישראל היה גבוה מאשר ב-OECD, בעיקר בגלל רמתו ערב המשבר; יחס החוב לתוצר בישראל גבוה מבמדינות הייחוס

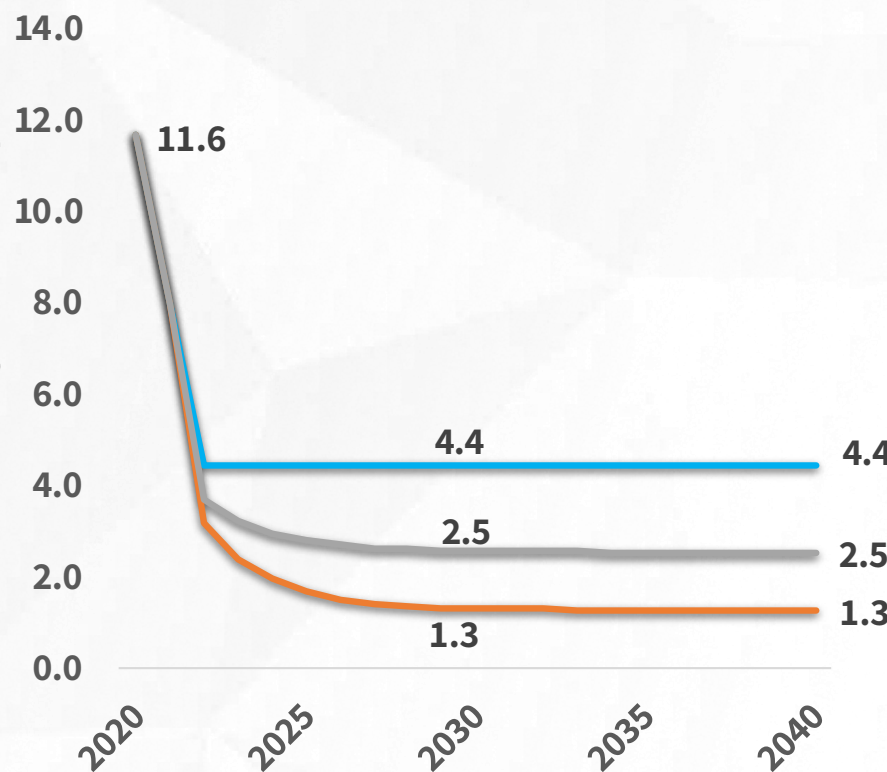

תרחישים שונים בהתאם למדיניות הפיסקלית

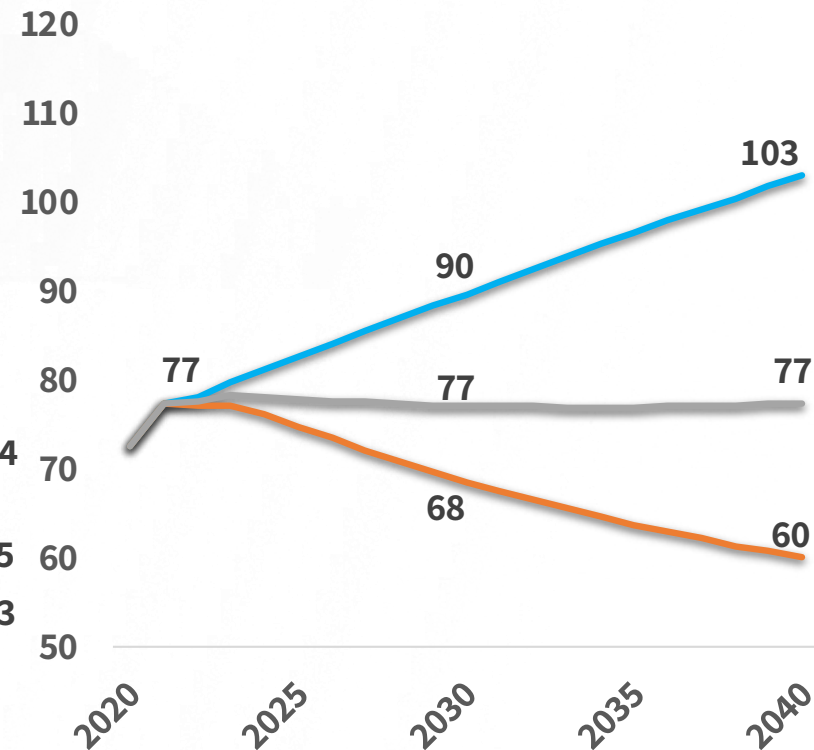
תשלומי הריבית (%) (תוצר)

הגירעון (%) (תוצר)

החוב הציבורי ברוטו (%) (תוצר)

שימור הגרעון המבני הקיים

יצוב יחס החוב לתוצר החל מ-2022

הגעה ל-60% עד 2040

צעדים מידיים להמשך היציאה מהמשבר

• תעסוקה

- הסדרת החל"ת והמשך הסיוע למובטלים לכשיהיו נתונים בנוגע לירידת האבטלה: רוחבית או ממוקדת בענפים מסויימים
- הגברת הבקרה ופיקוח על התייצבות והשמה ע"י שרות התעסוקה
- טיוב והרחבת מערך ההכשרות המקצועיות

• עסקים

- המשך פעילות קרנות ההלוואות בערבות מדינה, ומתן תמריצים לעסקים שנפגעו במיוחד, ושמשיבים עובדים רבים יותר מחל"ת

• חינוך

- הארכת שנת הלימודים ככל שניתן

היום שאחרי הקורונה:

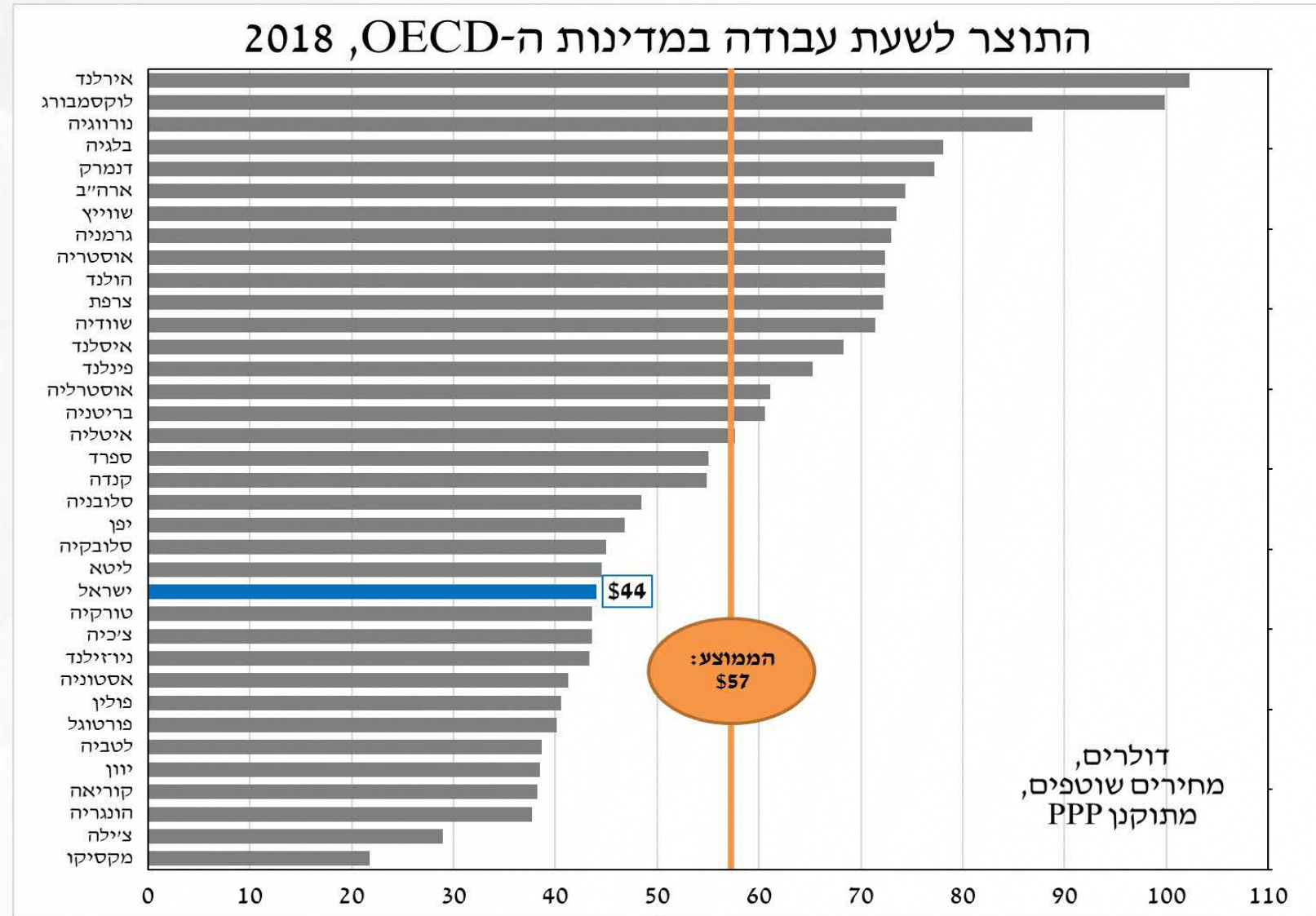
1 בעיות היסוד של המשק הישראלי

2 ארבעה צירי פעולה אסטרטגיים
בתחומי הכלכלה הריאלית והפיננסית

בעיות היסוד העיקריות: פיריון העבודה

היחס בין התוצר
לעובד בישראל לבין
ארה"ב:

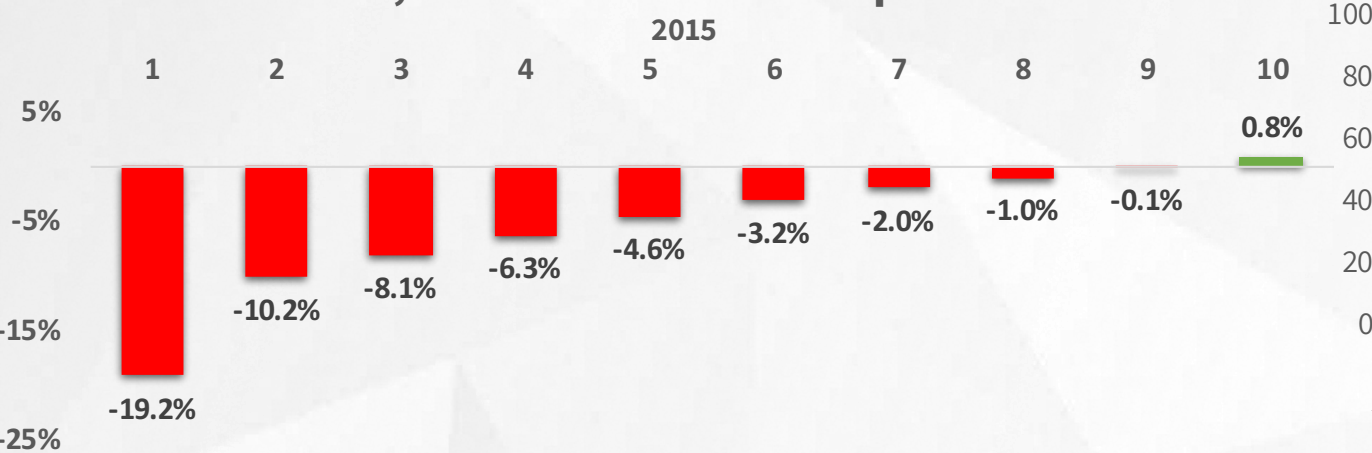
שנה	יחס
1985	67%
1990	70%
1995	68%
2000	65%
2005	61%
2010	61%
2015	60%
2018	62%

הון אנושי נמוך, פערים חברתיים, השקעה והון פיזי נמוכים

פער במיומנויות בין ישראל למדינות ה-OECD, לפי עשירונים

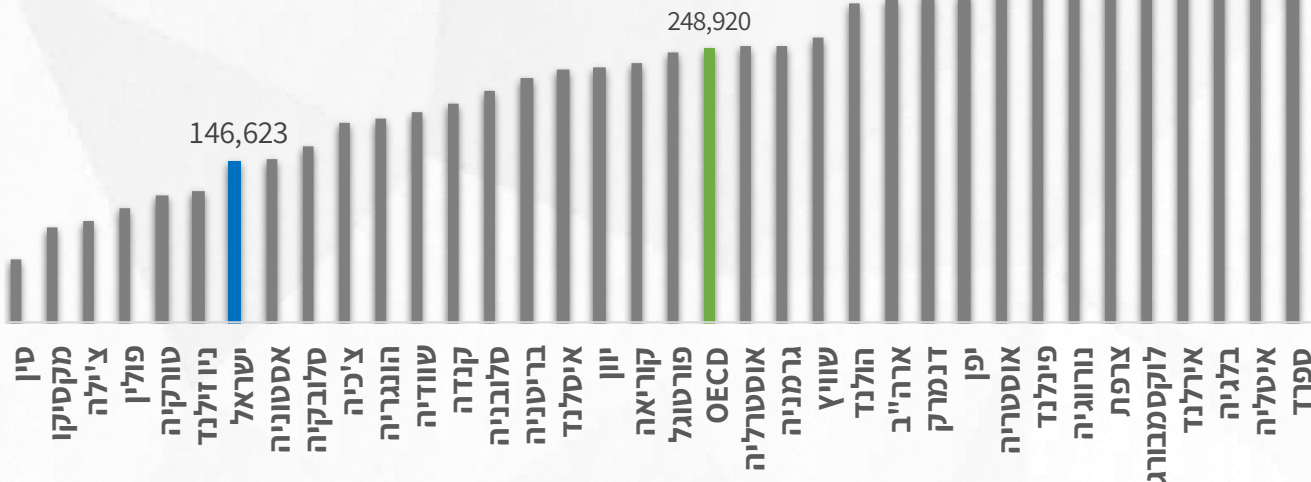

ציון ממוצע במבחן המיומנויות המתמטי PIAAC

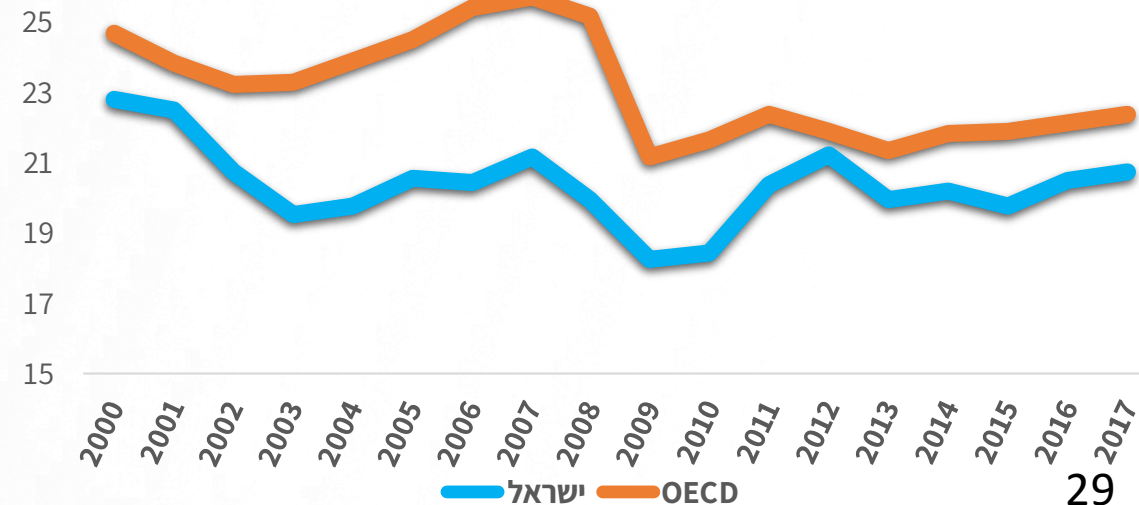

מלאי הון למועסק במגזר העסקי

(במחירי 2005, \$PPP) 2014

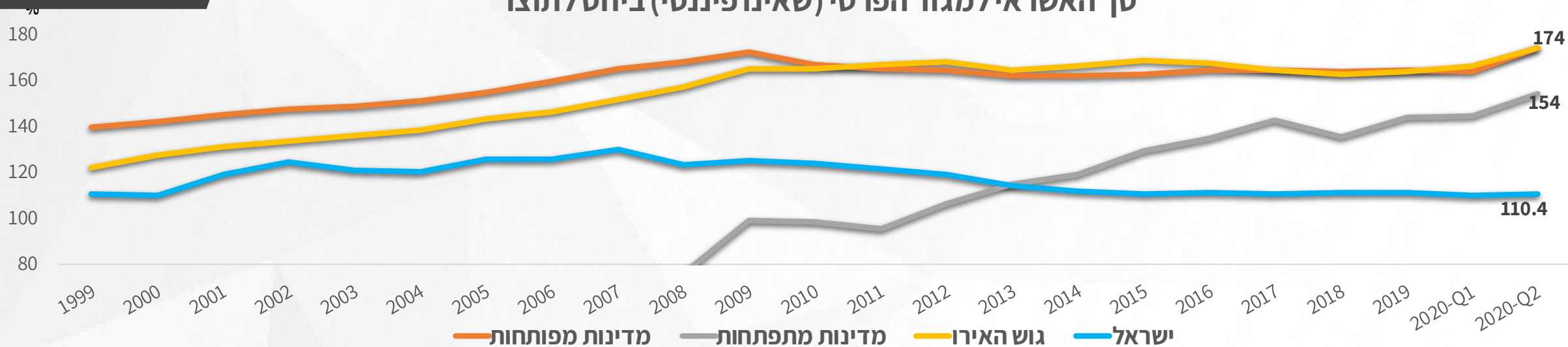

ההשקעה הגולמית ביחס לתוצר

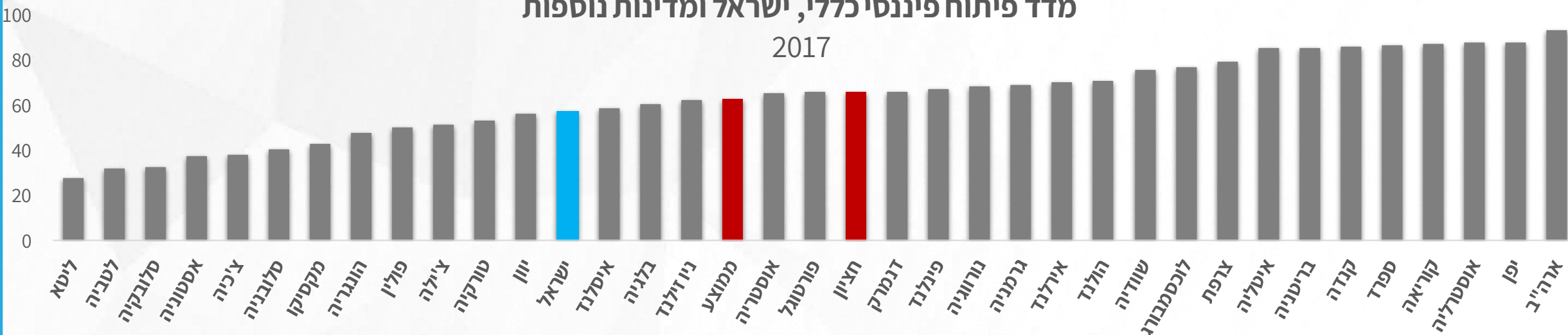
העולם הפיננסי: האשראי בישראל ורמת הפיתוח הפיננסי נמוכים

סך האשראי למגזר הפרטי (שאינו פיננסי) ביחס לתוצר

מדד פיתוח פיננסי כללי, ישראל ומדינות נוספות

2017

מקורות: IMF, BIS עיבודי בנק ישראל

אסטרטגיה כלכלית לאחר הקורונה

ארבעה צירי פעולה אסטרטגיים בתחומי הכלכלה הריאלית והפיננסית:

המלצות נבחרות מתוך התוכנית האסטרטגית של בנק ישראל, מארבעת הצירים שבה

הון פיזי ותשתיות: האצת השימוש וייעול התח"צ

- העבודה מהבית מצמצמת הגודש בטווח קצר, אך לאור גידול האוכלוסייה, מדובר בדחיית הבעיות ולא בפתרון.

התאמות להמלצות מהקורונה:

- קידום פרויקטים של תשתיות תחבורה וגיבוש מתווה תקציבי רב שנתי למימון המטרו.
- לבסס מנגנונים של וויסות ביקוש על עומסים בזמן אמת

קידום ושכלול השווקים הפיננסיים: איגוח

בישראל רמת פיתוח פיננסי נמוכה, המתבטאת בין השאר בכך שאין שוק איגוח שמאפשר הרחבה של החוב הבנקאי ללא גידול במאזן הבנקים.

- התאמות להמלצות מהקורונה:
- קידום תהליך חקיקה של חוק האיגוח על בסיס תזכיר החוק המוסכם בקרב הרגולטורים הרלוונטיים.
- השארת 10% מהתיק המאוגח בידי היזם

הון אנושי: שיפור איכות מערכת החינוך

- הלמידה מרחוק חידדה את הפערים החברתיים
- השימוש בטכנולוגיה העצים את הצורך במורים איכותיים
- חודדה חשיבות העצמאות הניהולית בבתי ספר.

התאמות להמלצות מהקורונה

- הרחבת השילוב של דיגיטציה בהוראה לצמצום פערים
- הגברת העצמאות הניהולית של בתי"ס עם הישגים טובים

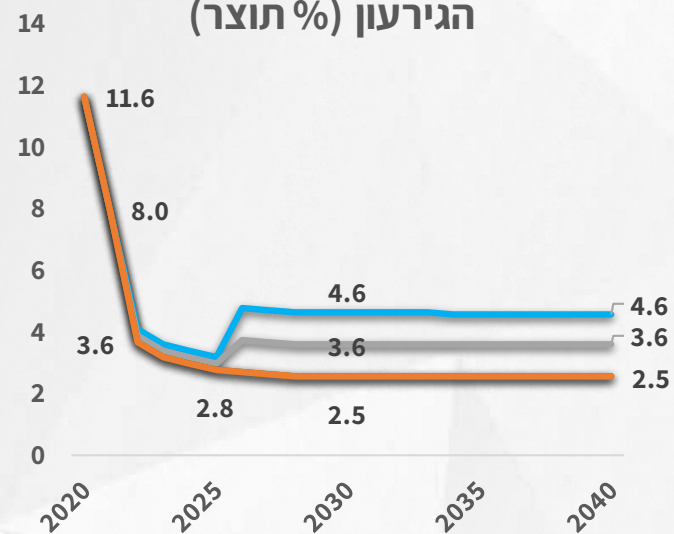
דיגיטציית המגזר הציבורי: טיוב בסיסי נתונים

- נתונים איכותיים הינם הבסיס לקבלת החלטות מדיניות.
- התחדדו פערים הנובעים מניהול לא מיטבי של הנתונים.

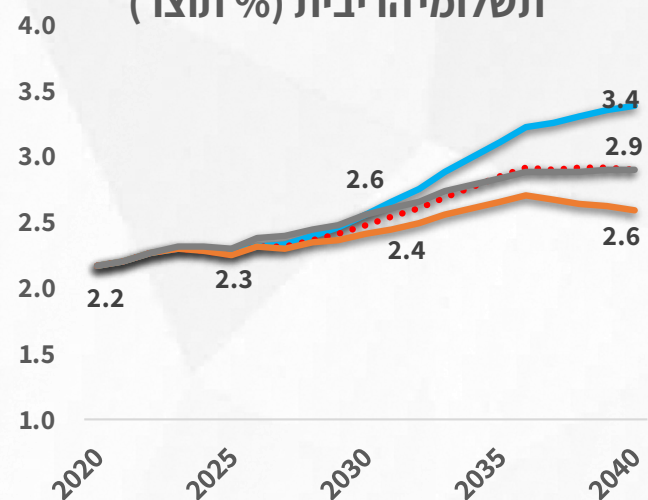
התאמות להמלצות מהקורונה:

- טיוב נתונים ואיחוד מאגרי מידע ממשלתיים בתחומים שונים.
- למשל, להקים מאגר נתונים לגבי הכנסות פרטים ומשקי בית.

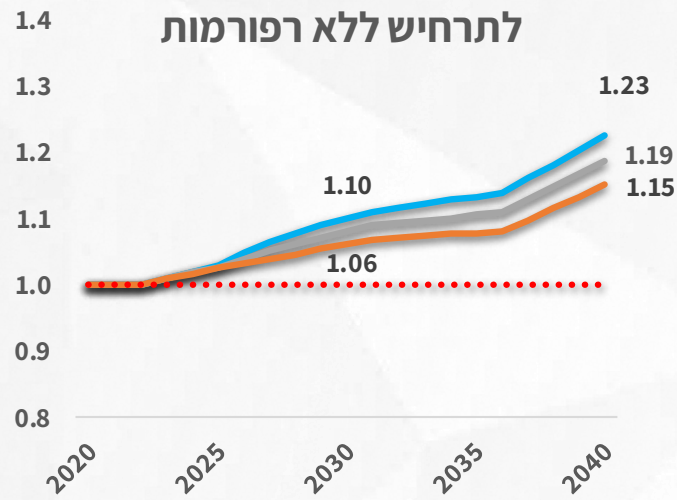
הגירעון (% תוצר)

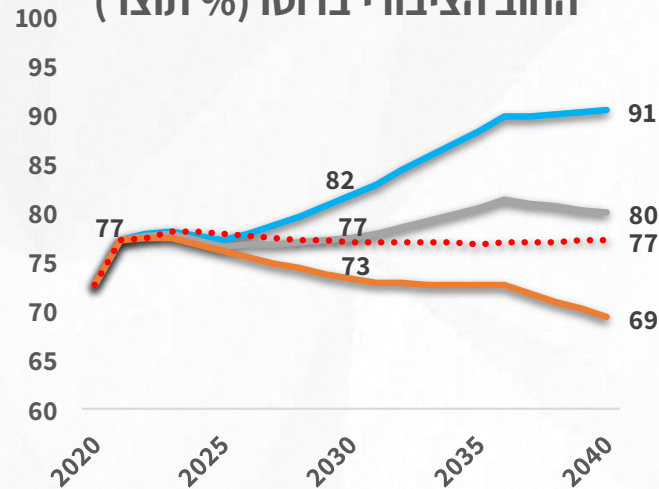
תשלומי הריבית (% תוצר)

מדד התוצר הריאלי ביחס לתרחיש ללא רפורמות

החוב הציבורי ברוטו (% תוצר)

• מימון תוכניות כלכליות ארוכות טווח להעלאת פריון העבודה באמצעות תמהיל של מיסים, ייעול ההוצאה הציבורית וחוב.

• האצת הצמיחה לא מספיקה כדי לממן באופן מלא את עלות התוכניות בעקבות עליית יחס החוב לתוצר.

• התמהיל הרצוי בין מימון באמצעות מיסוי, ייעול ההוצאה הציבורית או גירעונות תלוי ביעד ליחס החוב לתוצר שתקבע הממשלה.

- מימון ההשקעות באמצעות חוב
- חלוקה שווה בין מסים וחוב
- מימון ההשקעות באמצעות מסים
- ללא רפורמות

תודה